Bijlage

Waterschap Rijn en IJssel

Bestuursrapportage 2026-2

Periode 01-01-2026 t/m 31-08-2026

Waterschap Rijn en IJssel

WATERBEHEER: VEILIG EN OP MAAT

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 3

HOOFDSTUK 1 SAMENVATTING 4
1.1 BELEIDSDOELSTELLINGEN 4
1.2 RISICO'S 4
1.3 FINANCIËLE ANALYSE OP HOOFDLIJNEN 4

HOOFDSTUK 2 KLIMAATROBUUST GEBIED 6
2.1 WATERSYSTEEM OP ORDE 6
2.2 VOORRAADBEHEER 7
2.3 KOERS STAD EN DORP (STEDELIJK GEBIED) 8
2.4 NEERSLAGEXTREMEN (WEERSEXTREMEN) 8

HOOFDSTUK 3 VEILIG GEBIED 10
3.1 BEHEER OP MAAT 10
3.2 INZICHT IN STERKTE KERINGEN 10
3.3 VERSTERKING WATERKERINGEN 11
3.4 AANGRENZEND AREAAL 11
3.5 STERKE ADVISEUR IN DE RUIMTELIJKE ORDENING 11
3.6 OVERSTROMINGSINFORMATIE 12

HOOFDSTUK 4 GEZONDE LEEFOMGEVING 13
4.1 GOEDE WATERKWALITEIT, ECOLOGIE EN BIODIVERSITEIT 13
4.2 EEN DUURZAME EN DOELMATIGE (AFVAL)WATERKETEN 15
4.3 EMISSIES VORMEN geen knelpunten VOOR HET WATERSYSTEEM EN DE RIOOLWATERZUIVERING 16
4.4 BOVENREGIONAAL WATERKWALITEITSBELEID 17

HOOFDSTUK 5 CIRCULAIRE ECONOMIE & KLIMAATNEUTRALITEIT 18
5.1 CIRCULAIRE ECONOMIE 18
5.2 KLIMAATNEUTRALITEIT 19

HOOFDSTUK 6 TOEKOMSTBESTENDIGE EN WENDBARE ORGANISATIE 21
6.1 OPEN & TRANSPARANT 21
6.2 BETROUWBAAR & VOORSPELBAAR 22
6.3 TOEKOMSTGERICHTE ORGANISATIE 23
6.4 OVERIGE BEDRIJFSVOERINGSTAKEN 24

HOOFDSTUK 7 EXPLOITATIEOVERZICHTEN 27
7.1 EXPLOITATIE NAAR PROGRAMMA'S 27
7.2 EXPLOITATIE NAAR KOSTENDRAGERS–TAKEN 29
7.3 EXPLOITATIE NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN 30

HOOFDSTUK 8 FINANCIËLE RAPPORTAGE 31
8.1 UITGANGSPUNTEN EN NORMEN 31
8.2 LOPENDE EN VOORGENOMEN INVESTERINGEN 31
8.3 FINANCIERING 34
8.4 RISICO'S, WEERSTANDSCAPACITEIT, BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN 34
8.5 WATERSCHAPSBELASTINGEN EN SEPARATE LOZERS 38
8.6 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN 39
8.7 VERBONDEN PARTIJEN 39

SUPPLEMENT 1 ZUIVERINGSRENDEMENTEN 40

SUPPLEMENT 2 STRATEGISCHE GRONDPOT 42

INLEIDING

Voor u ligt de tweede bestuursrapportage van 2026. Deze periodieke rapportage schetst actuele beleidsontwikkelingen en gaat in op afwijkingen op de begrotingsdoelen, het investeringsvolume, de investeringskredieten en de exploitatiebudgetten. Alle prestaties zijn gerelateerd aan de begroting voor 2026 en het Waterbeheerplan 2022-2027. Daarnaast wordt er middels een dashboard gerapporteerd over het HWBP-programma. Deze is als aparte bijlage toegevoegd. In de rapportage lichten we ook de relevante ontwikkelingen in de bedrijfsvoering toe. We sluiten de rapportage af met een financiële verantwoording. In het eerste supplement gaan we nader in op de prestaties van onze RWZI's.

Wij vertrouwen erop dat u met deze rapportage voldoende inzicht krijgt in de besturing van ons waterschap.

Leeswijzer
In hoofdstuk 1 presenteren we eerst een samenvatting, waarin we, naast afwijkingen in uitvoering van beleid, ook de prognose van het exploitatiebudget en het geprognosticeerde netto-investeringsvolume vermelden.

In hoofdstuk 2 tot en met 5 geven wij u de voortgang van de gestelde beleidsdoelen. Verder beschrijven we in hoofdstuk 6 de belangrijkste ontwikkelingen in de bedrijfsvoering.

Hoofdstukken 7 en 8 bevatten de financiële rapportages over de afgelopen periode. Naast de verwachte lasten en belastingopbrengsten wordt het verwachte resultaat ultimo 2026 aangegeven. Daarnaast staan hier de relevante risico's voor het waterschap benoemd.

HOOFDSTUK 1 SAMENVATTING

1.1 BELEIDSDOELSTELLINGEN

Het Waterbeheerprogramma 2022-2027 is op 21 december 2021 door het algemeen bestuur vastgesteld. Dit programma geeft de beleidsdoelstellingen voor de komende zes jaar aan.

In deze rapportage wordt per thema de voortgang van het vigerende Waterbeheerprogramma weergegeven. De uitvoering van het beleid - zoals vertaald in doelstellingen en maatregelen in de Begroting 2026 - verloopt in grote lijnen volgens de planning. De voortgang vanuit de beleidsthema's wordt nader toegelicht in hoofdstukken 2 tot en met 5.

1.2 RISICO'S

Risicomanagement is een integraal en onlosmakelijk onderdeel van ons werken. Binnen de programma's worden mogelijke risico's steeds actief gemonitord, opkomende risico's worden tijdig onderkend. Waar mogelijk (dit is afhankelijk van het type risico) worden risico's gemitigeerd met passende maatregelen. In paragraaf 8.4 Risicomanagement zijn de belangrijkste actuele risico's van de verschillende programma's samengevat in één waterschapsbreed overzicht.

1.3 FINANCIËLE ANALYSE OP HOOFDLIJNEN

Het resultaat voor bestemmen ultimo 2026 wordt € 1,9 mln. Dit heeft enerzijds te maken met lagere overige lasten. Daarnaast stijgen de belastingbaten per saldo.

Met de prognose van de Bestuursrapportage 2026-2 zien we ten opzichte van de bijgestelde begroting een hoger resultaat voor bestemmen. Het verwachte resultaat in totaal en naar taken over 2026 geeft het volgende beeld.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
Netto bel.opbrengsten en Separate lozers	152.731	149.817	150.948	82.718	68.231
Netto exploitatie lasten	156.982	155.472	154.959	85.062	69.897
Operationeel resultaat	**-4.251**	**-5.655**	**-4.011**	**-2.345**	**-1.666**
Dividenden	4.540	5.922	5.922	2.691	3.231
Resultaat voor bestemmen	**289**	**267**	**1.911**	**346**	**1.565**
Inzet BR Huisvesting	0	0	0	0	0
Inzet BR DFB	1.483	1.483	1.317	553	764
Resultaat na inzet BR	**1.772**	**1.750**	**3.228**	**900**	**2.328**
Bestemmen reserve DFB	1.772	2.102	3.228	900	2.328
Bestemmen vrije reserve	0	-352	0	0	0
Resultaat na bestemmen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel 1.1 Financiële analyse op hoofdlijnen

De belangrijkste geprognosticeerde afwijkingen van de lasten en baten worden hieronder toegelicht.

Per saldo stijgende ***baten*** (de belastingopbrengsten en separate lozers) afgerond met € 1,1 mln. ten opzichte van de bijgestelde begroting. De watersysteemheffing stijgt met afgerond € 0,2 mln. als gevolg van de geactualiseerde WOZ-waarden. Bij de zuiveringsheffing en separate lozers zien we per saldo een lichte stijging van het aantal vervuilingseenheden door toegenomen productie. Ook zien we een gunstige financiële afloop van oudere belastingjaren. Hierdoor stijgen de opbrengsten met afgerond € 0,9 mln. De kwijtschelding en oninbaarheid liggen in lijn met de begrotingscijfers.

De verwachte ***dividenden*** liggen zijn gelijk aan de bijgestelde begroting.

De **overige lasten** stijgen naar verwachting met ca. € 0,7 mln. ten opzichte van de bijgestelde begroting. Dit komt grotendeels door € 0,4 mln. hogere lasten voor groot onderhoud binnen de afvalwaterketen, € 0,2 mln. meerkosten bij de waterinlaat bij het Twentekanaal als gevolg van de droogte. Daarnaast zijn er kosten (€ 0,5 mln.) gemaakt voor de calamiteit eerder dit jaar op de transportleiding Lochem-Zutphen De kosten hiervan worden gedekt uit de post onvoorzien, maar landen wel in de overige lasten. Hier tegenover staan ook een aantal lagere posten. Zo vallen de ICT-kosten gunstiger uit door een lagere deelnemersbijdrage aan het Waterschapshuis (hWh) en de digitale transformatie.

De prognose van de ***netto kapitaalslasten*** komt naar verwachting uit op het begrote niveau. De ***netto personeelslasten*** liggen in lijn met de begroting.

De post ***onvoorzien*** wordt ingezet om onverwachte tegenvallers op te vangen. In deze periode zijn er twee ontwikkelingen die de inzet van deze post noodzakelijk maken. Daarnaast laten we een gedeelte van het resterende bedrag reeds vrijvallen gelet op de beperkte resterende tijd tot jaareinde.

bedragen in € 1.000

	WRIJ	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
Onvoorzien begroot 2026	**1.554**	**829**	**725**
Totaal uit onvoorzien Burap 2026-1	***0***	***0***	***0***
Onvoorzien resterend Burap 2026-1	**1.554**	**829**	**725**
Nazorg van de PFA-calamiteit De Betteld	100	100	
Calamiteit PIG op de zuivering Zutphen	470		470
Vrijval t.b.v. prognose/jaareindeverwachting WSB	479	479	
Vrijval t.b.v. prognose/jaareindeverwachting ZBH	5		5
Totaal uit onvoorzien Burap 2026-2	***1.054***	***579***	***475***
Onvoorzien resterend Burap 2026-2	**500**	**250**	**250**

Tabel 1.2 Post onvoorzien

Exploitatiebudgetten/prognoses

Per programma geven we hieronder de prognose van de netto-lasten ultimo 2026 weer.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2	Prognose afwijking %
Veiligheid	18.092	18.615	18.463	-0,8%
Watersystemen	70.838	73.022	72.156	-1,2%
Afvalwaterketen	78.181	74.486	74.398	-0,1%
Exploitatie lasten	***167.111***	***166.123***	***165.018***	**-0,7%**
Veiligheid	1.855	1.850	1.660	-10,3%
Watersystemen	3.148	3.688	3.897	5,7%
Afvalwaterketen	5.126	5.113	4.501	-12,0%
Exploitatie baten	***10.129***	***10.651***	***10.059***	**-5,6%**
Netto exploitatie lasten programma's	**156.982**	**155.472**	**154.959**	**-0,3%**

Tabel 1.3 Exploitatiebudgetten

Investeringsvolume

Voor de onderhanden en nieuwe projecten werken we met een netto-investeringsvolume, uitgesplitst naar de bruto uitgaven en de cofinanciering. Onderstaande de prognose t.o.v. de begroting.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Prognose Burap 2026-1	Prognose Burap 2026-2	Realisatiegraad t.o.v. begroting
Veiligheid	18.620	21.618	21.573	116%
Watersystemen	21.452	25.083	28.690	134%
Afvalwaterketen	18.463	17.931	21.178	115%
Vaarwegen *)	470	470	470	100%
Subtotaal programma's bruto	***59.005***	***65.102***	***71.911***	**122%**
Veiligheid	-8.683	-9.660	-10.332	119%
Watersystemen	-7.201	-9.201	-9.201	128%
Afvalwaterketen	-300	-293	-1.215	405%
Vaarwegen *)	-470	-470	-470	100%
Subtotaal programma's cofinanciering	***-16.654***	***-19.624***	***-21.218***	**127%**
Investeringsvolume netto	**42.351**	**45.478**	**50.693**	**120%**

Tabel 1.4 Investeringsvolume

**) Het jaarlijkse investeringsvolume voor Vaarwegen wordt voor 100% vergoed door de Provincie Gelderland. De netto-investeringen zijn daarom per saldo € 0.*

HOOFDSTUK 2 KLIMAATROBUUST GEBIED

Uit het Waterbeheerprogramma
Onze ambitie is om richting 2050 wendbaar invulling te geven aan het beheer, het onderhoud en de inrichting van het regionaal watersysteem. Dit doen we in combinatie met aanpassingen in gebruik en inrichting van de omgeving, zodat het hele jaar een optimale balans tussen te nat en te droog wordt bereikt. Tegelijkertijd zijn inwoners, bedrijven en medeoverheden voldoende weerbaar tegen de onvermijdelijke gevolgen van extreem weer.

Beleidsdoelstellingen

WBP-KG-01	We houden het watersysteem op orde en zorgen dat we aan de normen blijven voldoen in landelijk en stedelijk gebied.
WBP-KG-02	We werken toe naar een andere balans van vasthouden-bergen-afvoeren (voorraadbeheer), rekening houdend met de recente inzichten over de snelheid van klimaatverandering.
WBP-KG-03	Wij investeren gebiedsbreed in een toename van de veerkracht, anticiperend op de nieuwe inzichten over de snelheid van klimaatverandering richting 2050.
WBP-KG-04	We pakken daarvoor een agenderende rol in de integrale aanpak, samen met omgevingspartners, om te komen tot een nieuwe inrichting.
WBP-KG-05	We zetten in op de verdere ontwikkeling van onze instrumenten (hydrologische modellen en meetnetten) en intensiveren de kennisontwikkeling.
BA-01	We werken aan een veerkrachtig, klimaatrobuust watersysteem dat is aangepast aan de weersverandering zoals droogte en extreme neerslag en aan de effecten van klimaatverandering die steeds sneller voelbaar worden.
PPN-KG-01	We maken de opgaven in steden en dorpen die door het veranderende klimaat steeds groter worden, inzichtelijk en pakken de wateroverlast aan, optimaliseren de grondwaterbalans en verbeteren de waterkwaliteit. (Koers Stad en Dorp).
PPN-KG-02	We willen beter voorbereid zijn op toenemende neerslagextremen maar alle wateroverlast voorkomen kan niet. We zetten met partners in op een klimaatrobuust gebied waarbij we werken volgens de principes van meerlaags veiligheid. Binnen de eigen verantwoordelijkheid voor een goed waterbeheer zetten we stappen waarbij de basis op orde is (Koers neerslagextremen).

2.1 WATERSYSTEEM OP ORDE

Wat doen we hiervoor in het programma Watersystemen?

- De afgelopen jaren zijn waterbodemkwaliteitsmetingen gedaan in KRW-waterlichamen waarvan het vermoeden was dat de voedselrijke sliblaag een knelpunt is. Deze meetgegevens zijn nader uitgewerkt tot een baggerprogramma. In 2025 is de inventarisatie- en onderzoeksfase afgerond en is er krediet verleend voor uitvoering van de maatregelen. De uitvoeringsmaatregelen zijn gestart. De insteek is dat het voedselrijke slib uiterlijk in 2027 ook daadwerkelijk is verwijderd. Dit zgn. kwaliteitsbaggeren is een onderdeel van het thema schoon en gezond.
- Uit het Meetprogramma kwantiteitsbaggeren volgt de uitvoeringsopgave kwantiteitsbaggeren. Hiervoor wordt een nieuw hydraulisch beoordelingsmodel ontwikkeld voor de definitieve baggeropgave. Deze wordt toegepast in een eerste pilotproject en start Q3 – Q4 2026.
- Jaarlijks wordt er regulier groot onderhoud aan onze assets voorbereid en uitgevoerd, zodat het regionale watersysteem betrouwbaar blijft voor de toekomst. Dit betreft voor 2026 o.a. de renovatie van stuwen en procesautomatisering (PA) van de waterkwantiteitsobjecten. Het groot onderhoud c.q. nieuwbouw aan stuw en brug Velhorst, stuw Hoge Weide en inlaatwerk Twentekanaal, allen in de Berkel, zijn eind 2026 afgerond.
- De vervanging van de PA voor de eerste tranche objecten is gereed. Voor de volgende fase worden de strategische uitgangspunten geactualiseerd en het programma van eisen voor de volgende tranche opgesteld. Uitvoering van de tweede tranche staat gepland vanaf 2027.
- Als onderdeel van de asset gedreven werken (assetmanagement) stellen we een Lange Termijn Asset Planning (LTAP) op voor onze vitale assets (kwantiteitsgemalen, stuwen en regelwerken). Deze dient als basis voor het prioriteren en programmeren van het groot onderhoud en eventuele aanpassingen vanuit de andere strategische opgaven. De eerste inspecties van de grote waterkwantiteitsgemalen zijn uitgevoerd en worden risico-gestuurd vertaald naar de LTAP.
- Uit het programma Kaders voor Kades (KvK) volgt de uitvoeringsopgave Herstel Overige Keringen. Het eerste uitvoeringsproject is gestart. Onderdeel van KvK is het actualiseren van het beleid Agrarisch Grondgebruik en beleid Berging- en meestroomgebieden. Besluitvorming hierover vindt eind 2026 plaats.
- De bestaande peilbesluiten (3 stuks) zijn in 2025 in de huidige vorm verlengd voor een periode van 5 jaar, in overleg met de provincie Gelderland. Het plan van aanpak voor de actualisatie van de peilbesluiten is opgesteld. Daarnaast wordt de richtlijn van de drooglegginsnorm geactualiseerd welke belangrijke input is voor de actualisatie van de peilbesluiten.
- De brug N826 over afleidingskanaal Berkel te Almen wordt door WRIJ (onderbouw) en gemeente Lochem (bovenbouw/bitumineuze verharding) overgedragen naar provincie GLD. Technisch onderzoek heeft uitgewezen dat de brug einde technische levensduur is en vervangen dient te worden. Er wordt een samenwerkingsovereenkomst opgesteld waarin de afspraken over de vervanging- en onderhoudskosten worden vastgelegd tussen gemeente Lochem, provincie Gelderland en waterschap Rijn en IJssel. De afkoop voor de vervangingskosten zijn geraamd op € 2,0

miljoen en afkoop onderhoud onderbouw brug € 0,2 mln. Voor 2027 nemen we in de begroting € 2,2 mln. op als incidentele last voor afkoop vervanging, onderhoud en overdracht.

- De doortrekking van de A15 naar de A12 en de verbreding van de A12 heeft jaren op zich laten wachten door de 'Stikstofproblematiek'. In 2024 heeft de Raad van State hier een uitspraak over gedaan. Door de vele wijzigingen in het ontwerp en de verstreken tijd zijn de kosten gestegen. Door het Rijk is een extra budget van 1 miljard euro beschikbaar gesteld aan het project en de werkzaamheden zijn hervat. Ook door waterschap moet er door de wijzigingen veel extra werk verzet worden en lopen de kosten hoog op.

  De verwachting is nu dat eind 2031 de rijksweg in gebruik wordt genomen. Tot dan zullen we intensief betrokken zijn. Een kernteam ViA15 coördineert met elkaar de noodzakelijke werkzaamheden, bestaande uit collega's uit alle vier de basistaken. Zo moeten voor dit project naar verwachting meer dan 100 vergunningen worden aangevraagd, waarvoor ons waterschap deels het bevoegd gezag is. We merken nu al dat, ondanks dat een groot deel van de overkoepelende vergunningen al is vergeven, bij de uitvoering veel issues optreden waardoor wijzigingsvergunningen nodig zijn en intensief toezicht erg belangrijk is om de uitvoerende partij goed te begeleiden.

  In 2017 zijn de legeskosten door RWS voor een bedrag van € 350.000 afgekocht. Dit is toegevoegd aan de algemene middelen. Hiermee waren de plankosten tot dan toegedekt. Begin 2026 is opnieuw gekeken welke inzet hierop vanuit ons waterschap nodig is. De huidige geschatte extra kosten bedragen €192k voor 2026. In de meerjarenraming zijn voor deze ontwikkeling eveneens kosten opgenomen. Er wordt momenteel onderzocht of aanvullende leges te rechtvaardigen zijn, gezien de vele aanpassingen in het project die voor WRIJ leiden tot hogere kosten en meer ureninzet.

2.2 VOORRAADBEHEER

In 2025 zijn we gestart met Eddgi bodem en is door AB bestuurlijk akkoord gegeven in november 2025 op de start van de pilot DAW-impuls grondig Gelderland. Dit laatste is een uitbreiding van Eddgi Bodem. Hiervoor zijn voor 2026 en 2027 de middelen in de begroting opgenomen. Omdat het project nog in de opstartfase zit en de werving van externe bodem adviseurs net is afgerond, zal de piek van de uitvoering verschuiven naar 2027. Dit heeft ook gevolgen voor de middelen inzet in 2026 en 2027. Hierdoor worden middelen van 2026 naar 2027 doorgeschoven.

2026 op hoofdlijnen
Op hoofdlijnen loopt de planning voor 2026 op schema.

- **Kortetermijnmaatregelen:** In 2026 gaan we door met het Vervolgprogramma 'Elke druppel de grond in (EDDGI) 2025-2030'. We blijven inzetten op de vraaggestuurde en TBO-aanpak onder EDDGI. In het eerste kwartaal van 2026 hebben extra aandacht gezet op het weer vlottrekken van de vraaggestuurde aanpak (inwerken nieuwe team, vergunningenprocedure). De gebiedsgerichte aanpak is in 2026 gestart. Hierin werken we op kansrijke locaties, zoals Voorwoolds water en elders aan EDDGI-maatregelen met grondeigenaren in groepen. Met de door- en opstart van de TBO en gebiedsgerichte aanpak gaan meer projecten in voorbereiding. De realisatieopgave zal daarmee vanaf volgend jaar gaan groeien. We gaan door met kennisopbouw van innovatieve waterinfiltratie technieken (DAW en blauwe diensten) in het waterwingebied 't Klooster. Over de grens delen we onze kennis en ervaring met EDDGI in onze samenwerking met Kreis Borken en de aangrenzende Wasserverbände als onderdeel van een grensoverschrijdend Interregproject.
- **Lange termijn maatregelen:** Met de partners in de Aanpak Droogte en Wateroverlast Achterhoek en Liemers is op grond van de voortzetting van de bestuurlijke afspraken met het Programmaplan 2025-2026 overeengekomen om in te zetten op versnelling van de uitvoering van droogtemaatregelen. Hiertoe hebben partners, waaronder het waterschap, afgesproken in 2026 de voorwaarden te realiseren voor een uitvoeringsprogramma voor minimaal 10 jaar op basis van commitment over de individuele bijdrage van financiële middelen en instrumenten van de partners. Als opmaat naar deze gezamenlijke meerjarenprogrammering is afgesproken om met 8 sleutelprojecten concreet de stap naar uitvoering te maken. Hiermee leggen we een collectieve basis onder de uitvoering van de opgave uit onze Koers Voorraadbeheer. Daarnaast wordt het handelingsperspectief voor wateroverlast en bovenlokale neerslagextremen verder uitgewerkt met de partners (aansluiten bij bovenregionale stresstest) en worden raakvlakken en consequenties voor droogtemaatregelen in beeld gebracht (Koers Neerslagextremen). Daartoe zijn we samen met gemeenten, provincie en maatschappelijke partners een verdiepende analyse gestart voor het stroomgebied van de Oude IJssel. Met de werkregio's Achterhoek+ en Liemers is de betekenis van 'Water en bodem sturend' uitgewerkt in signaleringskaarten en wordt in 2026 bepaald hoe dit verder geborgd kan en moet worden in beleid en regelgeving (Koers Stad en Dorp). Met de signaleringskaarten krijgen o.a. de waterbeelden uit de bovenregionale stresstest doorwerking in afwegingen over stedelijke ontwikkelingen. In de concept omgevingsvisie van de provincie Gelderland heeft zowel het gewenste uitvoeringsprogramma als de signaleringskaart een prominente plek gekregen.
- **Integrale klimaataanpak focusgebieden:** In integrale gebiedsprocessen werken we zowel aan de lange termijn aanpak als aan de korte termijn aanpak via EDDGI-maatregelen. We zetten in op het verbinden van de wateropgaven aan andere opgaven in het landelijk gebied, zoals in het gebiedsproces Vitaal Platteland Winterswijk en rond een aantal waterwinningen. We maken afspraken met de provincie en gemeenten over het opstellen van een maatregelenplan

voor deelstroomgebieden zoals in de Limbeek. Focus ligt daarbij op het Achterhoeks plateau. Het integrale gebiedsplan Winterswijk loopt o.a. vanwege de provinciale stikstof discussie minder voortvarend dan gehoopt.

- **Beleids- en kennisontwikkeling**: Er wordt gewerkt aan een doorontwikkeling van ons eigen peilbeheer om meer water vast te houden en beter om te gaan met toenemende risico's op wateroverlast. We zijn nog niet gestart met het opstellen van een beleidsnota peilbeheer, het actualiseren van de normen, de informatievoorziening en de werkprocessen rond het peilbeheer. Er komt nieuwe landelijke wetgeving aan voor grondwateronttrekkingen die extra aandacht en mogelijk op termijn extra inzet vragen voor de doorontwikkeling van ons beregeningsbeleid, en vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Wat doen we hiervoor in het programma Watersystemen?
Naast bovenstaande activiteiten wordt er aan de volgende klimaatrobuuste inrichtingsprojecten gewerkt in 2026. De systeemaanpak van de Zumpe zit in de afronding. We starten met de uitvoering van beekherstel Bemersbeek Schippersbeek en de Buurserbeek fase 3. En binnen de Landgoederzone Baakse Beek gaat de uitvoering van Wildenborch fase 2 en Wientjesvoort van start. Daarnaast loopt het EDDGI-programma voor de lokale droogteaanpak in samenwerking met grondeigenaren. De gebiedsprocessen rondom de drinkwaterwinningen 't Klooster, Lochemse Berg en Haarlo- Olde Eibergen bevinden zich in de verkenningsfase. Rond de zomer zal het gebiedsprogramma voor 't Klooster gereedkomen. Voor het natuurherstelproject bij natuurgebied Hagenbeek zijn er na een intensief gebiedsproces, met veel weerstand in de omgeving, extra maatregelen uitgewerkt. Er heeft meer gewasschadevergoeding plaatsgevonden voor grotere oppervlakten i.v.m. het voorkomen van ingesloten laagtes, meer grondverzet door invulling 'wens tot ophoging' belanghebbenden en de bijbehorende extra uitvoeringskosten. Hier wordt een kredietophoging voor opgevoerd om tot zorgvuldige afronding van het project te komen. Verder lopen er nog een aantal kleinere projecten zoals de afvoer-vertragende maatregelen.

2.3 KOERS STAD EN DORP (STEDELIJK GEBIED)

2026 op hoofdlijnen
In 2026 werken we aan onze opgaven in het stedelijk gebied op basis van de vastgestelde koers.
De belangrijkste opgaven zijn de aanpak van wateroverlast als gevolg van extreme neerslag en de verbetering van de waterkwaliteit. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen hanteren we het uitgangspunt dat het water- en bodemsysteem sturend zijn bij zowel locatiekeuzes als bij de inrichting ervan. Vanuit de koers zetten we ook in op bewust gedrag bij inwoners en bedrijven met de campagne 'Weet van water en groen'.

Wat doen we hiervoor in het programma Watersystemen?
We werken aan de hand van de Koers Stad en Dorp integraal aan de opgaven in stedelijk gebied samen met gemeenten. Met iedere gemeente stellen we een samenwerkingsagenda op waarin we afspraken maken over de belangrijkste wateropgaven in het stedelijke gebied. We zijn vorig jaar gestart met het opstellen van samenwerkingsagenda's. De eerste samenwerkingsagenda is in ontwikkeling met de gemeente Zutphen en is in het najaar gereed.

In de samenwerkingsverbanden van de Achterhoek+ en de Liemers werken we aan de actualisatie van de stresstesten. Dit komt voort uit de afspraken uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Voor de aanpak van de waterkwaliteit in 'overige wateren' in stedelijk gebied kijken we naar de monitoring vanuit het thema gezonde leefomgeving. We maken met gemeenten in de samenwerkingsagenda afspraken over nadere analyses en uitvoeringsmaatregelen.

De geactualiseerde notitie 'water in ruimtelijke plannen' is op 5 mei door het college van D&H vastgesteld. Bij deze actualisatie hebben we de gemeenten betrokken en leggen we de verbinding met het instrument 'signaleringskaart water en bodem sturend'.

Qua uitvoeringsprojecten starten we in 2026 met Klimaatrobuust Watersysteem Didam en gaan we in Zutphen met grootschalig onderhoud en optimalisaties aan de slag.

2.4 NEERSLAGEXTREMEN (WEERSEXTREMEN)

2026 op hoofdlijnen

Wijzigingen

In 2026 zijn we gestart met de uitwerking en implementatie van de Koers Neerslagextremen. In de Koers is uitgewerkt wat toenemende neerslagextremen voor ons gebied betekenen.
Daarnaast hebben we een actieve rol in de risicodialoog die, onder regie van de provincie, in 2026 is gestart. De resultaten hiervan worden begin 2027 verwacht. De betrokken partijen voeren hierin dialoog over de risico's en mogelijke (meerlaagse) maatregelen.

Wat doen we hiervoor in de programma's Watersystemen en Waterveiligheid?
In 2026 zijn we gestart met de uitvoering van de koers. De kwetsbare locaties zijn opgenomen op de signaleringskaart Water en Bodem Sturend voor de Achterhoek en de Liemers en staan daarmee op kaart voor de weging van het waterbelang bij stedelijke ontwikkelingen. In samenwerking met gemeenten en provincie zijn we gestart met een verdiepende analyse voor het stroomgebied van de Oude IJssel om meer inzicht te krijgen op de werking van het grensoverschrijdende watersysteem en het handelingsperspectief voor droogte én wateroverlast. Daarnaast zijn we gestart met een waterveiligheidsanalyse voor de Oude IJssel en de Berkel om inzicht te krijgen of de nieuwe inzichten van de bovenregionale stresstest leiden tot een waterveiligheidsopgave.

De acties op het gebied van crisisbeheersing (o.a. aanvullen van draaiboeken, verkenning van omvang van crisisorganisatie) moeten nog gestart worden.

Ook zijn we in 2026, in het kader van het onderzoeksprogramma JCAR-ATRACE, met onze Duitse partners gestart met een grensoverstijgende stresstest in de stroomgebieden van de Schipbeek, Berkel en Oude IJssel. We verbeteren hiermee onze informatie en gebiedskennis vanuit Duitsland.

HOOFDSTUK 3 VEILIG GEBIED

Uit het Waterbeheerprogramma
De bescherming tegen hoog water is een randvoorwaarde om veilig te kunnen wonen en werken in ons gebied. Daarnaast hebben we een sterke adviesrol in de ruimtelijke ordening en zijn we een sterke partner in de calamiteitenbestrijding.

Beleidsdoelstellingen

WBP-VG-01	Beheer op maat: we voeren de zorgplicht uit conform de ambities die we hiervoor geformuleerd hebben.
WBP-VG-02	We hebben inzicht in de sterkte van de regionale en primaire waterkeringen.
WBP-VG-03	We zorgen voor de versterking van de regionale en primaire waterkeringen.
WBP-VG-04	We hebben zicht op en sturen op ontwikkelingen in het aangrenzend areaal.
WBP-VG-05	We zijn een sterke adviseur in de ruimtelijke ordening.
WBP-VG-06	Voor als de dijken breken: we hebben een effectieve crisisorganisatie.
BA-01	De bescherming tegen hoog water is een randvoorwaarde om veilig te kunnen wonen en werken in ons gebied. We zorgen voor veilige dijken, nu en in de toekomst. Dat doen we door dagelijks beheer van onze dijken/keringen en door continu inzicht in het functioneren van onze dijken/keringen.

3.1 BEHEER OP MAAT

2026 op hoofdlijnen
Instandhouding van ons bestaande areaal is een belangrijke randvoorwaarde voor het bieden van waterveiligheid. We sluiten aan bij de landelijke herijking zorgplicht en zorgplicht centraal. Dit zorgt ervoor dat het waterschap toewerkt naar ‘continu inzicht’ in de staat van de waterkering gelet op beoordelen, instandhouding én versterking.

Wat doen we hiervoor in het programma Waterveiligheid?
De aanhoudende droogte zorgt voor een uitzonderlijk lage waterstand en afvoer op de Rijn met een waterstand die bij Lobith onder de 6,5 m +NAP zakt en een afvoer van minder dan 700 m^3/s.
Dit vormt geen acuut veiligheidsrisico voor de dijken. Mogelijke gevolgen zijn scheurvorming in kleidijken, een grotere kans op berm- en taludbranden en verminderde stabiliteit van damwanden. De conditie van de grasbekleding is momenteel nog goed dankzij de neerslag in het voorjaar. We voeren extra inspecties uit op steenbestortingen, kritische damwanden en scheurvorming in taluds.
Op basis van de extra inspecties zijn binnen het reguliere beheerproces aanvullende werkzaamheden uitgevoerd en er zijn momenteel aanvullende financiële gevolgen voorzien met name voor herstel damwanden in Arnhem.

Waterkeringen zijn waardevol vanuit meerdere functies. Door middel van de zorgplicht vullen we onze wettelijke taak in om de primaire kering aan de veiligheidseisen te laten voldoen.
Naast het regulier cyclische beheer en onderhoud zoals het uitvoeren van inspecties, verlenen van vergunningen en het onderhoud. Er hebben een aantal aanpassing plaatsgevonden op het maaibeheer in relatie tot de implementatie van de gedragscode.
Samen met en in afstemming met collega waterschappen, provincie en Rijk wordt verder gewerkt aan een preventieve aanpak ter voorkoming van ongewenste graverij door beveractiviteiten in ons gebied.
We blijven doorwerken in het groot-onderhoudsprogramma aan onze waterkerende kunstwerken die, omwille van leeftijd en/of wettelijke eisen, een opknapbeurt nodig hebben. Op basis van een tussenevaluatie en een nieuwe krediettoekenning staan we gesteld om het onderhoud aan de waterkerende kunstwerken volledig op te pakken. We hebben de integrale veiligheidsrapportage over het jaar 2025 vastgesteld en aangeboden aan onze toezichthouder voor de primaire waterkeringen de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) en voor de regionale waterkeringen aan de provincie Gelderland

3.2 INZICHT IN STERKTE KERINGEN

2026 op hoofdlijnen
Primaire en Regionale waterkeringen
Voor de primaire keringen is in 2023 de eerste landelijke beoordeling (LBO1) afgerond en inmiddels is officieel de tweede beoordelingsronde (LBO2) gestart. Aandachtpunt hierbij is dat we toewerken naar een continu inzicht in de veiligheid van onze primaire keringen. Voor de regionale keringen is eind 2024 de tweede toets ronde afgerond en in 2025 vastgesteld. We voeren in 2026 een aantal vervolgonderzoeken uit.

Wat doen we hiervoor in het programma Waterveiligheid?
We bepalen dit jaar onze ambitie en strategie voor de tweede landelijke beoordeling voor de primaire waterkeringen (LBO2). De strategie stemmen we dit jaar af met de ILT. Naar aanleiding van het resultaat van de toetsing van de regionale waterkering doen we aanvullende studie naar het stroomkanaal van Hackvoort. Deze studie is vertraagd en start later op dit jaar.

Sinds 2023 hebben we voor de trajecten Spijk – Westervoort (48-1) en Den Elterweg Zutphen (50-1) grondwatermonitoring beschikbaar. We hebben een evaluatie uitgevoerd van de geplaatste grondwatermonitoring. Op basis hiervan zijn we in 2025 gestart met de uitrol van het monitoringsysteem naar andere trajecten in ons gebied en zijn in 2026 hiermee doorgegaan.

3.3 VERSTERKING WATERKERINGEN

Onze HWBP-projecten liggen op koers voor het behalen van de doelstellingen uit het WBP en daarmee ook de landelijke doelstellingen:

- Het project Rijnkade Arnhem is in 2025 opgeleverd en wordt in 2026 afgerond (dijk veilig).
- De projecten Project Pannerden-Westervoort en Den Elterweg-Zutphen werken in 2026 aan de 'planuitwerkingsfase'.
- In 2026 werkt het project Tolkamer-Pannerdense Waard aan de 'verkenningsfase'.
- Na de zomer start de voorbereiding van de verkenningsfase voor het project Westervoort – Rha (voorheen de projecten Westervoort – Bevermeer en Doesburg - Rha)

De HWBP-alliantie staat voor de opgave om de bestuurlijke afspraken set Herijking HWBP uit 2025 uit te werken om tot een stabiele en voorspelbare programmering te komen die ook past binnen de beschikbare middelen.

Wat doen we hiervoor in het programma Waterveiligheid?
We hebben een actieve bijdrage geleverd aan de ambtelijke uitwerking van de Bestuurlijke Herijking HWBP om tot een stabiel, voorspelbaar en betaalbaar programma te komen. Zo werken we mee aan het nieuwe referentiekader, de verbetering van het subsidieproces en dijkversterking met een "vergunning-eigen-dienst". Onderdeel van de ambtelijke uitwerking is ook het versterken van de kwaliteitsborging bij de waterschappen. Daarom blijven we het HWBP-programma van Rijn en IJssel versterken op de 4 aandachtsvelden zoals benoemd in de evaluatie van het HWBP: Besturing en leiding, mensen en cultuur, inrichting en processen, middelen en systemen. Besluitvorming over de landelijke nieuwe afspraken volgt in de tweede helft van 2026.
De focus ligt op het onverminderd doorzetten van de lopende projecten en tegelijkertijd het versterken van het programma: verbeteren met de "winkel open".

3.4 AANGRENZEND AREAAL

2026 op hoofdlijnen
In 2026 worden besluiten verwacht over de afvoerverdeling voor hoog- en laag water en de ruimtelijke reserveringen voor rivierverruiming. Deze kunnen mogelijk van invloed zijn op ons gebied.

We werken daarnaast mee aan diverse projecten van derden, zowel gericht op onderzoek als op maatregelen die betrekking hebben op de waterveiligheid van ons gebied.

Wat doen we hiervoor in het programma Waterveiligheid?
Binnen de D-NL Werkgroep Hoogwater Rijn werken wij verder samen met de partners in Noordrijn-Westfalen op basis van de in 2025 opnieuw vastgestelde ''Gemeenschappelijke Verklaring". Voor de komende jaren vormt het onderzoeksproject Rheinwerk van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen een belangrijk inhoudelijk fundament onder deze samenwerking. In dit project wordt het beheer van de Rijn en haar directe omgeving in Nederland en Duitsland systematisch met elkaar vergeleken, waaronder de aanpak van dijkversterkingsprojecten.

We nemen deel aan en zijn actief betrokken bij de ambtelijke en bestuurlijke overleggen van de Deltaprogramma's en Ruimte voor de Rivier 2.0. We hebben speerpunten opgesteld voor ons waterschap voor de besluitvorming. Vanuit de regionale samenwerking Delta-Rijn werken we aan een Regionaal Perspectief waarin voor de regio inzichtelijk wordt gemaakt wat de besluiten van RvR 2.0 betekenen en wat kansen en schuurpunten zijn.

Het Rivierklimaatpark IJsselpoort bevindt zich in de planvormingsfase. Bij de eerste beoordelingsronde van de plannen is gebleken dat het eerder geraamde budget onvoldoende is om alle doelen uit het oorspronkelijke plan uit te voeren. In 2025 en het eerste kwartaal van 2026 is gewerkt aan een voorkeursvariant die binnen budget past en waarin toch zoveel mogelijk doelen worden gerealiseerd. De voorkeursvariant is in juli 2026 vastgesteld. In augustus 2026 is gestart met de uitwerking van de voorkeursvariant.

3.5 STERKE ADVISEUR IN DE RUIMTELIJKE ORDENING

2026 op hoofdlijnen
In 2025 zijn er landelijk afspraken gemaakt over het actualiseren van het profiel van vrije ruimte. Deze afspraken werken we uit voor ons beheergebied.
De signaleringskaart Water en Bodem is een belangrijk product waarmee we onze rol in de ruimtelijke ordening versterken. Samen met de partners waar we de kaart mee opgesteld hebben (provincie, gemeenten) werken aan de implementatie van deze kaart.

Wat doen we hiervoor in het programma Waterveiligheid?
In 2026 zijn we gestart met het actualiseren van het zogenaamde Profiel van Vrije Ruimte, waarmee we de ruimte die we voor toekomstige dijkversterkingen nodig hebben beschermen. Het plan van aanpak voor deze actualisatie is in 2025 opgesteld. We werken op dit moment aan de uitwerking hiervan, conform de landelijke planning.
In de Signaleringskaarten Water en Bodem (Achterhoek +) is de informatie over Waterveiligheid opgenomen, zoals de beschermingszones van onze waterkeringen. Daarmee dragen we bij aan een vroege signalering van aandachtspunten op het gebied van waterveiligheid voor nieuwe ruimtelijke initiatieven. De signaleringskaarten zijn definitief gemaakt en aangeboden aan de samenwerkingspartners.

3.6 OVERSTROMINGSINFORMATIE

2026 op hoofdlijnen
Het project overstromingsinformatie is in 2024 afgerond. De handelingsperspectieven voor het regionale systeem worden verder uitgewerkt. De nadruk hierbij ligt op de bovenregionale stresstest. De handelingsperspectieven volgen uit de zogenaamde risicodialoog onder regie van de provincie.

Wat doen we hiervoor in de programma's Watersystemen en Waterveiligheid?
In 2025 en 2026 werken we aan het vergroten van de bekendheid en toepassingsmogelijkheden van de overstromingsinformatie zowel intern als extern. Dit zowel gericht op crisisbeheersing als op ruimtelijke ordening. Ook kijken we naar de vertaling van de resultaten naar de ROR. De Koers Neerslagextremen is in november 2025 voor vaststelling aangeboden. We zijn in 2026 gestart met de uitwerking hiervan.

HOOFDSTUK 4 GEZONDE LEEFOMGEVING

Uit het Waterbeheerprogramma
Als waterschap zorgen we voor een schoon en gezond watersysteem voor de mensen en de natuur in het gebied. Wij streven ernaar dat het water in onze leefomgeving geschikt is voor verschillende maatschappelijke functies en dat het geen risico's oplevert voor de volksgezondheid. Ons doel is een oppervlaktewatersysteem te bereiken dat functioneert om de functies natuur, stedelijk gebied en vruchtbare landbouwgronden te bedienen.

Beleidsdoelstellingen

WBP-GL-01	We zorgen voor inrichting, beheer en onderhoud van de watergangen en de afvalwaterketen (transportstelsels en rioolwaterzuiveringen).
WBP-GL-02	We geven invulling aan de maatregelen voor de KRW- en Natuurwateren (voormalige HEN/SED wateren).
WBP-GL-03	We beschermen de kwaliteit van onze overige wateren om achteruitgang te voorkomen.
WBP-GL-04	We stimuleren en beïnvloeden andere partijen die een bijdrage kunnen of moeten leveren aan het behalen van de gewenste waterkwaliteitsdoelen.
WBP-GL-05	We faciliteren en stimuleren ontwikkeling en kennis op het gebied van bodemverbetering en zuiveringstechnieken.
BA-03	Ons doel is een watersysteem te bereiken dat functioneert om de functies natuur, stedelijk gebied en vruchtbare landbouwgronden te bedienen. We streven naar schoon water dat in onze leefomgeving geschikt is voor verschillende maatschappelijke functies.
PPN-GL-2024	Een grotere biodiversiteit op grondstroken aangrenzend aan onze watergangen, eigen terreinen en kades wordt nagestreefd, i.s.m. de ambitie Biodiversiteit en Visie op onderhoudspaden. In de jaren 2024-2029 wordt de eerste 70 km als pilot brede onderhoudspaden gerealiseerd.

4.1 GOEDE WATERKWALITEIT, ECOLOGIE EN BIODIVERSITEIT

2026 op hoofdlijnen Systeem op orde
We streven naar een grotere biodiversiteit op stroken aangrenzend aan onze watergangen en waar mogelijk op onze overige terreinen zoals de RWZI's, dit aan de hand van het beleidskader biodiversiteit en visie op onderhoudspaden. Door kwaliteitsbaggeren dragen we bij aan de KRW-doelen, namelijk door het verminderen van de nalevering van nutriënten.

Wat doen we hiervoor in het programma Watersystemen?
We zijn in 2025 gestart met de pilot brede onderhoudspaden en met het kwaliteitsbaggeren in de KRW-watergangen. Deze inzet is voor 2026 gecontinueerd. In 2026 en 2027 worden de noodzakelijke trajecten gebaggerd.

2026 op hoofdlijnen Schoon en gezond
In 2026 worden de maatregelen die uit de feitenbladen voor de Natuurwateren (voormalige HEN- en SED-wateren)) voortkomen geprogrammeerd in de provinciale gebiedsprocessen Winterswijk en de Veluwe. Het bestuurlijke besluitvormingsproces is afgerond voor deze feitenbladen. In de uitvoering proberen we zoveel mogelijk aan te sluiten bij de inrichtingsopgave voor de KRW-waterlichamen.
We geven prioriteit aan de uitvoering van KRW-maatregelen om ze in 2027 gereed te hebben. Wat betreft inrichtingsmaatregelen voor de KRW in de huidige planperiode hebben we vooral nog een opgave in de Groenlose Slinge en de Grote Beek.

Natuurwateren: De recent vastgestelde feitenbladen voor de natuurwateren op het Achterhoeks Plateau dienen als basis voor de verdere invulling van de opgaven van het waterschap en de provincie Gelderland binnen de gebiedsontwikkeling Winterswijk. Voor de natuurwateren op de Veluwe wordt vanwege de Natura 2000-opgave prioriteit gegeven aan de verdere uitwerking van de maatregelen. De kosten en programmering worden hiervoor in nauwe afstemming met de provincie Gelderland uitgewerkt.

Voor de overige natuurwateren vindt uitvoering plaats zodra financiering en programmering zijn vastgesteld. Een belangrijk onderdeel hiervan is het beoordelen van de toestand van de natuurwateren en de mate van doelbereik, zodat beschikbare middelen doelgericht kunnen worden ingezet. De financiële consequenties zijn op dit moment nog niet bekend en worden daarom als PM-post opgenomen.
Biodiversiteit: In 2027 geven we verder uitvoering aan de kortetermijnmaatregelen uit het beleidskader Tijd voor biodiversiteit en de Visie op onderhoudspaden. Deze maatregelen richten zich op het versterken van de biodiversiteit door het beheer en de inrichting van het watersysteem, de waterketen en de waterkeringen verder te verduurzamen.
Doorzetten exploitatiebedrag 2027 € 140.000

KRW-inrichtingsmaatregelen analyses: Voor de voorbereiding van de KRW-inrichtingsmaatregelen heeft het bestuur aangegeven dat reeds gestart kan worden met de benodigde analyses. Deze analyses zijn nodig om de maatregelen verder uit te werken, te prioriteren en tijdig voor uitvoering voor te bereiden. Voor de uitvoering van deze analyses is naar verwachting tijdelijke inhuur van 1 fte noodzakelijk. Hiermee wordt voldoende capaciteit beschikbaar gesteld om de

voorbereiding van uitvoering van de KRW-opgave 2028-2033 voortvarend op te pakken.

Zuurstofmeters en ammoniummetingen: De droge en warme zomer van 2026 heeft laten zien dat aanvullende monitoring nodig is om de effecten van hogere watertemperaturen op de waterkwaliteit beter te begrijpen. Vooral zuurstofdips en ammoniumpieken vormen een risico voor het aquatisch ecosysteem. Daarom is aanvullend op het bestaande KRW-monitoringsbudget een incidentele investering van € 90.000 nodig. Met deze middelen wordt in 2027 ervaring opgedaan met het meten van zuurstof en ammonium en wordt inzicht verkregen in de omvang en frequentie van deze knelpunten. Dit vormt de basis voor de inrichting van een structureel meetnet vanaf 2028.

Natuurherstelverordening: De gevolgen van de Natuurherstelverordening voor het waterschap zijn momenteel nog onvoldoende concreet om financieel te kunnen vertalen naar de begroting van 2027. De benodigde maatregelen zijn nog niet opgenomen in het ontwerp van het Nationaal Natuurherstelplan en worden momenteel verder uitgewerkt door de landelijke taskforce. Naar verwachting ontstaat in 2027 meer duidelijkheid over de impact op de organisatie en de daarmee samenhangende financiële opgaven.

In 2026 is de verantwoording van het KRW-doelbereik vastgesteld, voor elk KRW-doel dat niet gehaald is. Eind 2027 is immers de deadline van de KRW. Deze verantwoording is een verplicht onderdeel van het nieuwe Waterbeheerprogramma. Hiervoor zijn standaardformuleringen ontwikkeld die we als basis gebruiken. De verantwoording is onderdeel van de fact sheets per waterlichaam en komen beschikbaar via het KRW-portaal (www.waterkwaliteitsportaal.nl)

Wat doen we hiervoor in het programma Watersystemen?
Qua uitvoeringsprojecten zit er in 2026 veel in de pijplijn. Bijvoorbeeld de Buurserbeek en de vispassage Miste (opgeleverd) in combinatie met beekherstel van de Boven-Slinge. Maar ook de afronding van het Berkelproject, Lochem-Almen. Tijdens de realisatie van deelprojecten stuw Velhorst en de nieuwe inlaatleiding Twentekanaal zijn onverwacht meerder milieukundige verontreinigingen gevonden. Deze verontreinigingen moeten gesaneerd worden om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren en de doelen voor de KRW veilig te stellen. Uitbreiding van het krediet wordt aangevraagd om de geschatte kosten voor de sanering van € 400.000 te dekken. In Zutphen wordt het laatste gedeelte van de Berkel van Stuw De Kap tot Wijnhofpark heringericht. In het kader van het project Versterking KRW en Ecologie worden op diverse beektrajecten maatregelen voorbereid en uitgevoerd zoals plaatsen beekhout en inrichten natuurvriendelijke oevers. En de uitvoering van Stapsteen Drempt is gestart en zal dit jaar worden opgeleverd.

De quickscan aanvullende maatregelen voor biologisch doelbereik is verder uitgewerkt naar een aanvullend maatregelpakket voor de nieuwe KRW-planperiode 2028-2033. Deze maatregelen worden opgenomen in de factsheets voor de waterlichamen en zijn bestuurlijk vastgesteld. Deze factsheets vormen de basis voor afstemming met de provincie en zijn een belangrijke bouwsteen voor het nieuwe Waterbeheerprogramma (2028-2033).
Op basis van een aanvullende studie door Wageningen Environmental Research (WEnR) wordt nader inzicht verkregen in de restopgave voor nutriënten van de landbouw. Hier worden verwachte maatregelen in het kader van het 8e Nitraat actieprogramma en de Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof in meegenomen.
We beogen via het Programma Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN) dat het NPLG vervangt, de samenwerking met partners in de landbouw en de natuur te versterken. Financiering hiervan is nog onduidelijk.
De Natuurherstelverordening biedt hiervoor een aanvullend kader en mogelijkheden voor opgaven binnen het thema Gezonde Leefomgeving.

We voeren 4 DAW impulsprojecten uit gericht op waterkwaliteit, droogte en bodemgezondheid. Deze projecten integreren kennisontwikkeling en praktijk. We dringen bij de betrokken ministeries aan op een landelijk vervolg van het DAW-programma na 2027. Vanuit de thema's *Klimaatrobuust* en *Gezonde Leefomgeving* gezamenlijk werken we aan een structurele invulling van het onderwerp bodem in relatie tot waterkwantiteit en -kwaliteit. Ditzelfde geldt voor kennisontwikkeling en -evaluatie. We sluiten aan bij de nieuwe Stichting Agrarisch Netwerk Achterhoek, die in opdracht van het Ministerie van LVVN aan de lat staat voor experimenteerlocatie Oost-Nederland (ELON). In die stichting nemen deel: VK-Oost, VALA, De Innovatie coöperatie en Stichting biomassa deel. Het bouwt in belangrijke mate voort op eerdere projecten en voorstellen van deze organisatie, zoals een kunstmestvrije Achterhoek en het Markemodel. In het voorjaar hebben we vanuit één van onze DAW-impuls projecten (bodemgezondheid) gezamenlijk een praktijkdag 'Duurzame maisteelt' georganiseerd. We bekijken hoe we onze betrokkenheid met ELON de komende jaren kunnen gaan organiseren en borgen, bijvoorbeeld als het gaat om het beperken van gewasbeschermingsmiddelengebruik en voorkomen van emissies.

Wat doen we hiervoor in het programma Waterketen?
De Waterketen draagt zorg voor het zuiveren van afvalwater binnen huidige kaders. Waar nodig optimaliseren we het beheer van de afvalwaterzuivering of passen we de zuivering aan. Uit de conceptmaatregelen voor het 4e stroomgebiedsbeheersplan blijkt dat er een emissiereductie voor fosfor nodig is op RWZI Wehl en dat nader onderbouwd gaat worden welke emissiereductie opgave voor ammonium in de waterketen nodig is. Daarnaast is de nieuwe EU Richtlijn Stedelijk afvalwater vastgesteld en wordt in Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. Voor zover mogelijk is in 2026 op basis van de richtlijn een impactanalyse uitgevoerd (wat er nodig is voor de invulling van de opgave), ter voorbereiding op

het nieuwe waterbeheerprogramma.

We zien een groei in het aanbod van afvalwater door woningbouw en uitbreiding van bedrijventerreinen. Deze ontwikkeling is een extra uitdaging bij de realisatie van KRW en EU Richtlijn stedelijk afvalwater. We zien vanuit deze opgaven het risico op afvalwatercongestie, niet alles kan vanzelfsprekend meer. Het waterschap kan deze uitdaging niet alleen oplossen, daarom werken we met partners (als gemeenten en provincie) aan de ketenaanpak stoffen, waarbij het rijk ook nadrukkelijk nodig is.

4.2 EEN DUURZAME EN DOELMATIGE (AFVAL)WATERKETEN

2026 op hoofdlijnen Water op maat
We dragen continu zorg voor een optimale Waterketen om te voldoen aan de lozingseisen ten behoeve van de waterkwaliteitsdoelen voor alle 13 RWZI's. Daarin zijn de dagelijkse bedrijfsvoering en investeringen in renovaties en vervangingen een vast onderdeel. Vanuit de investeringen voor Waterketen op orde wordt hier invulling aangegeven. In de algemeen bestuursvergadering van 10 maart 2026 zijn de investeringen voor 2027 en 2028 besloten. Verder worden, naar aanleiding van de calamiteit met de breuk in de gistingstank van onze buren in 2025 op het terrein van de RWZI Lichtenvoorde, ook elementen van het veiligheidsbeleid en inrichting voor onze assets opnieuw onder de loep genomen. Mogelijk komen hier nieuwe voorstellen voor beheeraspecten of assets uit voort.
In het voorjaar heeft zich in ons transportstelsel een calamiteit voorgedaan: bij het reinigen van de leiding is het instrument voor deze reiniging (een zogenaamde cleaning pig) vast komen te zitten. De calamiteit is inmiddels afgehandeld en de leiding weer in gebruik genomen. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar de oorzaak en de oplossingen om deze situatie in de toekomst te voorkomen.

We gaan ook door met de realisatie van de KRW-maatregelen voor eind 2027. We geven prioriteit aan de aanpassing van de zuiveringen als bijdrage aan doelbereik. Hiermee verwachten we de deadline van 2027 te halen, binnen het investeringsvolume van de afvalwaterketen. In 2026 volgen we de zuiveringsprestaties en effecten van de nieuwe technische nazuivering op RWZI Winterswijk intensief. Daarnaast start dit jaar de realisatie van de natuurlijke nazuivering. Ook is de realisatie gestart van de technische nazuiveringen op RWZI's Ruurlo en Lichtenvoorde. De planuitwerking van RWZI Aalten is afgerond in opmaat naar de realisatie in 2027. De optimalisatiemaatregelen voor de RWZI Etten lopen volgens planning. Daarin wordt de bedrijfsvoering geoptimaliseerd en aanvullende maatregelen genomen om de toekomstige groei van het aanbod van afvalwater op te kunnen vangen. Voor RWZI Holten start de planuitwerking om de capaciteit voor stikstofverwijdering uit te breiden, zodat de zuivering in de tijd blijft voldoen aan de normen voor stikstof met het toenemende aanbod van afvalwater.

Uit de conceptmaatregelen voor het 4e stroomgebiedsbeheersplan volgt een analyse en vertaling van impact op de Waterketen. Wij voorzien daarin in ieder geval een investeringsopgave voor RWZI Wehl. Dit is meegenomen in de nieuwe WBP-planperiode. Benodigde maatregelen worden voor het 4e stroomgebiedsbeheersplan geprogrammeerd, als daar structurele aanpassingen mee gemoeid zijn. Optimalisaties in de bedrijfsvoering kunnen we waar nodig eerder uitvoeren.

Op basis van de aanvullende monitoring moet duidelijk worden in welke mate de afvalwaterketen een bron is voor overschrijding van chemische stoffen. Daarnaast prognosticeren we doorlopend de groei in het aanbod van afvalwater vanuit woningbouw en uitbreiding bedrijven(terreinen). Daar waar emissies een probleem (gaan) vormen door de doelmatige werking van de RWZI of de watersysteemopgaven, werken we een ketenaanpak uit. Voor Etten en Winterswijk zijn deze uitgewerkt. In de ketenaanpak wordt per zuiveringskring met ketenpartners een aanpak afgeleid om deze reductieopgaven te realiseren. Dit wordt verankerd in een ketenakkoord (voorheen afvalwaterakkoord) en uitvoeringsagenda met ketenpartners (zoals gemeenten). De werkwijze en planning van de uitrol naar alle zuiveringskringen wordt in de loop van dit jaar voorgelegd.

De nieuwe EU Richtlijn Stedelijk afvalwater is vastgesteld en wordt in Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. Voor zover mogelijk is op basis van de richtlijn een impactanalyse uitgevoerd, ter voorbereiding op het nieuwe waterbeheerprogramma. Allereerst betreft dit een gefaseerde realisatie van een aanvullende zuivering voor organische microverontreinigingen op RWZI's boven 150.000 ie in de periode tot en met 2045. Dat zijn de RWZI's Nieuwgraaf, Zutphen en Etten. Medio 2027 wordt via aanvullende Europese besluitvorming duidelijk voor welke middelgrote RWZI's ook een aanvullende zuivering voor organische microverontreinigingen nodig is.

Wat gaan we hiervoor doen in het programma Watersystemen?
- Nu de technische nazuivering op RWZI Winterswijk gereed is, monitoren we de effecten op de waterkwaliteit van de Groenlose Slinge intensief.
- Concretiseren van de eventuele kostenopgave voor ammonium voor de 4e planperiode.

2026 op hoofdlijnen Slimme keten
We werken 'Zicht op elke druppel' uit, waarbij door meten, slim datagebruik en samenwerken in de regio uiteindelijk iedere druppel binnen de watercyclus gevolgd en bijgestuurd kan worden. We doen onderzoek naar de wijze waarop we onze assetdata actueel, betrouwbaar en compleet naar de toekomst beschikbaar houden en op welke wijze we dit weer

kunnen geven, bijvoorbeeld met een Bouwinformatie- model (BIM). Samen met het datalab werken we datagedreven aan digitale producten voor een duurzame en doelmatige (afval)waterketen.

Wat doen we hiervoor in het programma Waterketen?
Voor RWZI Winterswijk hebben we de waarde van de slimme gemalenregeling voor het presteren van de zuivering en technische nazuivering gezien. Daarom starten we met de uitrol van de slimme gemalenregeling in andere zuiveringskringen. Naast de slimme gemalenregeling wordt ook verkend wat de mogelijkheden zijn voor een slimme zuiveringsregeling, aanvullend op de regelingen die we als waterschap al hebben voor de waterkwaliteit en ontwikkelen voor emissiereductie van lachgas. Doel van deze slimme zuiveringsregeling is het leveren van een maximale bijdragen aan de doelen die we als waterschap hebben, met de bestaande assets op locatie. Een verkenning naar de mogelijkheden hiervoor is gestart.

4.3 EMISSIES VORMEN GEEN KNELPUNTEN VOOR HET WATERSYSTEEM EN DE RIOOLWATERZUIVERING

2026 op hoofdlijnen Schoon en gezond
- Als onderdeel van de opvolging van de tussenevaluatie hebben we het monitoringprogramma uitgebreid om een beter zicht te krijgen op de toestand en trend van de chemische waterkwaliteit. In 2026 komen de eerste gegevens beschikbaar. We zetten waar nodig in op aanvullende metingen om bronnen van probleemstoffen nader te duiden en nut en noodzaak van maatregelen te onderbouwen. We hebben een actueel overzicht van toestand en trends in het watersysteem.
- We hebben een werkwijze opgezet 'de ketenaanpak stoffen afvalwaterketen' om met ketenpartners de benodigde aanpak om stofemissies uit de keten KRW proof te maken en de groei van aanbod van afvalwater zo veel als mogelijk te kunnen faciliteren. We werken aan het implementatieplan om deze werkwijze in de organisatie te borgen en over de verschillende zuiveringskringen uit te rollen. We zoeken hierbij de afstemming/samenwerking op met de programmatische aanpak indirecte lozingen vanuit de provincie en de landelijke aanpak uit het KRW-impuls programma, de 'Afvalwaterketen KRW proof'.
- In lijn met de vergunningenstrategie worden de watervergunningen en maatwerkbesluiten geactualiseerd (bezien en herzien), dit staat voor 2026 en 2027 geprogrammeerd. De omgevingswet, die per 1 januari 2024 in werking is getreden, stelt dat aanvullende voorwaarden gesteld moeten worden aan omgevingsvergunningen wanneer dat nodig is om aan de omgevingswaarden te voldoen. De KRW-doelen voor de regionale wateren zijn een voorbeeld van zulke omgevingswaarden. De verplichting geldt dus ook voor de vergunningen van directe lozingen waar het waterschap bevoegd gezag voor is. Om de actualiteit van vergunningen in de toekomst te waarborgen, geldt hierbij dat de vergunningen voor directe lozingen voor *bepaalde tijd* worden verleend.
- Als onderdeel van de KRW-tussenevaluatie en SGBP4 hebben we afgelopen juni onze nutriëntenstrategie vastgesteld. Deze wordt momenteel geactualiseerd aan de hand van de definitieve KRW-toetsing van 2026. Als uitwerking hiervan volgt een Duitslandstrategie, een maatwerk aanpak landbouw en een VTH-strategie.
- We werken een KRW VTH strategie verder uit als onderdeel van de nieuwe strategie Leefomgeving. Vooruitlopend hierop geven we een impuls aan het toezicht agrarische bedrijven en werken dit uit in een meer gebiedsspecifiek toezichtplan. In hoofdlijnen prioriteren we het toezicht op erven in de gebieden rond de KRW-lichamen met name waar nutriënten en zware metalen probleemstoffen zijn. We werken een aanpak voor toezicht op het aanhouden van teeltvrije zones verder uit en blijven inzetten op preventie en voorlichting. Naast toezicht is het wenselijk in te zetten op monitoring om de effecten te kunnen meten.

Wat doen we hiervoor in het programma Watersystemen?
In het programma Watersystemen voeren we aanvullende metingen uit om te zien of en in hoeverre de zuiveringen bijdragen aan overschrijding van KRW-normen van het oppervlaktewater. Op basis van de eerste monitoringsgegevens van de grensoverschrijdende belasting agenderen -via het traject joint-factfinding- we de normoverschrijdingen bij de Duitse partners. We werken aan de uitwerking van de Duitsland strategie om nadrukkelijker problematiek onder de aandacht te brengen van onze Duitse partners.

Hiermee voldoen we aan de onderzoeksverplichting van de KRW.
De voor 2026 en 2027 toegekende middelen zetten we in voor de uitvoering van de KRW-opgave om uiterlijk eind 2027 alle vergunningen voor directe lozingen en de maatwerkvoorschriften voor lozingen van RWZI-effluent te bezien en waar nodig te actualiseren. De middelen worden ingezet voor externe ondersteuning en tijdelijke vervanging binnen het reguliere werkpakket, zodat de vaste formatie deze wettelijke opgave tijdig kan uitvoeren en de benodigde maatregelen juridisch kan borgen.

We gaan het KRW-toetsingskader inzetten om activiteiten te beoordelen op het effect op het bereiken van KRW-doelen. Hiermee kan een groot scala aan ingrepen beoordeeld worden.

2026 op hoofdlijnen Water op maat
- We prioriteren onze vergunnings- en handhavingsactiviteiten om de risico's voor de waterkwaliteit te beperken en de

doelmatige werking van de zuiveringstechnische installaties te behouden. In relatie daarmee bepalen we onze positie ten aanzien van opkomende stoffen en zeer zorgwekkende stoffen (ZZS), zoals PFAS.
- Na bestuurlijke goedkeuring passen we in 2026 de strategie voor de ketenaanpak emissies van stoffen toe, waarbij vergunningen KRW-proof worden gemaakt. De invloed van diffuse bronnen en (in)directe lozingen op de doelmatige werking van de zuiveringen en het ontvangende oppervlaktewater worden hierbij ook beschouwd. We zetten nadrukkelijk in op een ketenaanpak waarin iedere ketenpartner vanuit een eigen verantwoordelijkheid en handelingsperspectief doelmatig bijdraagt aan de opgave. Hiermee voorkomen we onnodig grote investeringen in de zuivering.
- We verkennen wat de consequenties zijn voor de vergunningen (maatwerkvoorschriften) voor het lozen van effluent van onze RWZI's op het regionale oppervlaktewater (KRW-waterlichamen) en we toetsen of vergunningen voor directe lozingen van bedrijven KRW-proof zijn vanuit de opgave volgens het huidige SGBP3 (2022-2027) en vooruitlopend op SGBP 4 (2028-2033). We actualiseren deze vergunningen waar nodig, deze alsmede de maatwerkvoorschriften, zijn voor 2026 en 2027 geprogrammeerd.

Wat doen we hiervoor in het programma Waterketen?
In de ketenaanpak wordt per zuiveringskring met ketenpartners de aanpak afgeleid om deze reductieopgaven te realiseren. Dit wordt verankerd in een ketenakkoord (voorheen afvalwaterakkoord) en uitvoeringsagenda met ketenpartners (zoals gemeenten). De werkwijze voor de ketenaanpak is in het AB vastgesteld en het implementatieplan voor de planning van de uitrol naar alle zuiveringskringen wordt in de loop van dit jaar voorgelegd. Deze intensivering van de ketensamenwerking met gemeenten en omgevingsdiensten vraagt extra capaciteit.
- Uitwerken en uitvoeren van een aanvullende monitoringsstrategie om meer zicht te krijgen op de stofemissies vanuit de waterketen als basis voor de ketenaanpak. Dit vraagt extra capaciteit
- We toetsen de vergunningen (maatwerkvoorschriften) voor het lozen van effluent van onze RWZI's op het regionale oppervlaktewater (KRW-waterlichamen) en we toetsen of vergunningen voor directe lozingen van bedrijven KRW-proof zijn vanuit de opgave in overeenstemming met SGBP3. We actualiseren deze vergunningen waar nodig.

4.4 BOVENREGIONAAL WATERKWALITEITSBELEID

2026 op hoofdlijnen Implementatie Europese en landelijke regelgeving
We volgen landelijke ontwikkelingen op het gebied van interpretatie van regelgeving en uitwerking van maatregelen om een bijdrage te leveren aan de KRW-doelen van het ontvangend oppervlaktewater.

We volgen -via inzet van de Unie van Waterschappen de Europese besprekingen over de aanvullende besluiten ten aanzien van de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (ERSA) en de Richtlijn Prioritaire Stoffen en de Nederlandse implementatie. Daar waar nodig adviseren we en proberen we, vanuit samenwerking en onze verantwoordelijkheid, beleid te beïnvloeden.

Wat doen we hiervoor in het programma Watersystemen?
Vanuit het programma Watersystemen leveren we inbreng en vertalen we bovengeschetste ontwikkelingen naar activiteiten binnen onze taak (inrichting en beheer van het watersysteem). De klimaat- en waterkwaliteitsopgave diens in samenhang ontwikkelt en uitgevoerd te worden.

Wat doen we hiervoor in het programma Waterketen?
We beschouwen en begroten waar nodig de aanvullende maatregelen die nodig zijn om de restopgave uit de tussenevaluatie van de KRW in te vullen. Daarnaast vertalen we voorgenomen herzieningen van Europese richtlijnen in consequenties voor onze zuiveringen en voor de aanpak van indirecte lozingen via een impactanalyse. Voor de ERSA is een groot deel van de consequenties in beeld. Voor dit jaar zijn er nog geen directe consequenties (zie ook 'een duurzame en doelmatige afval- waterketen'). Voor de volgende planperiode volgt vanuit de ERSA een fors investeringsvolume om de zuiveringen aan te passen aan nieuwe regelgeving. Deze consequenties worden meegenomen in de uitwerking van het waterbeheerprogramma 2028 – 2033.

2026 op hoofdlijnen Beïnvloeding beleidsontwikkeling
In het kader van de omgevingswet werken we samen met andere bevoegde gezagen (ic. provincie, gemeenten en omgevingsdiensten om éénduidigheid te krijgen in regelgeving en bijbehorende vergunningverlening en handhaving. De indirecte lozingen, huishoudens en bedrijven hebben hierbij onze speciale aandacht.

Op landelijk niveau wordt de KRW-impuls onder andere uitgewerkt in een Programma 'Afvalwaterketen KRW-proof'. Hierin wordt ook de aanvullende opgave vanuit de Richtlijn Stedelijk Afvalwater meegenomen.

HOOFDSTUK 5 CIRCULAIRE ECONOMIE & KLIMAATNEUTRALITEIT

Uit het Waterbeheerprogramma
Wij willen in het uitvoeren van onze primaire taak zoveel mogelijk bijdragen aan het beperken van klimaatverandering. Daarbij willen we in 2050 onderdeel zijn van een 100% circulaire economie waarin we onze taken klimaatneutraal uitvoeren. Hiervoor moeten we zoveel mogelijk onze grondstofbehoefte beperken en zorgen dat er geen sprake is van waardevermindering van grondstoffen. De afvalstromen moeten zo klein mogelijk zijn. En bovenal: we moeten met onze werkwijze zorgen voor 100% minder emissie van broeikasgassen in 2050.

Beleidsdoelstellingen

WBP-C&KN-01	Energietransitie: in 2025 zijn we energieneutraal.
WBP-C&KN-02	Voor Circulariteit zetten we in op waar we als waterschap onderscheidend kunnen zijn: - Voor het circulair bouwen van assets maken we slim gebruik maken van de markt. - De focus voor dit onderwerp ligt op onze primaire processen, waarbij we vooral zoeken naar de maatregelen die het meest kosteneffectief zijn. - In de ondersteunende processen (huisvesting, facilitair) stellen we ons volgend op.
WBP-C&KN-03	We zijn in staat om goed invulling te geven aan de doelstellingen uit Klimaatakkoord en Grondstoffenakkoord.
BA-04	We voeren maatregelen uit om klimaatverandering tegen te gaan en milieubewust te werken. Wij willen de effecten van klimaatverandering (en de effecten daarvan op weersextremen) beperken door in te zetten op circulair werken en duurzame energieopwekking om energieneutraal te zijn.

Nieuwe beleidsontwikkelingen
Waterschap Rijn en IJssel heeft op 12 september 2023 de visie en strategie circulaire economie en klimaatneutraliteit vastgesteld. Voor de huidige planperiode kiest het waterschap voor een haalbare en betaalbare koers voor circulariteit en klimaatneutraliteit om in de pas te lopen met de landelijke afspraken voor 2050. Het waterschap behoudt een open houding voor aanvullende kansen die zich voordoen, vanuit samenwerking, cofinanciering en nieuwe kennisontwikkeling voor effectieve maatregelen.

In het nationaal programma circulaire economie (NPCE) zijn doelen voor circulaire economie opgesteld. Het NPCE is geen wetgeving maar kan wel gezien worden als richting voor toekomstige wetgeving. In het NPCE is als tussendoel voor 2035 opgenomen: 82% van afval gerecycled, 55% aandeel bio grondstoffen en/of secundaire grondstoffen en 6% reductie grondstofgebruik t.o.v. 2016. In het WBP-proces wordt een keuze gemaakt in welke mate het waterschap wil aansluiten bij de doelen van het NPCE.

5.1 CIRCULAIRE ECONOMIE

2026 op hoofdlijnen Circulair inkopen en werken
Onderdeel van een circulaire economie is circulair inkopen en werken. Kader hiervoor vormt het NPCE. Circulair inkopen en werken vergt een andere manier van denken en doen. Waterschap Rijn en IJssel zet in op een waterschapsbrede coördinatie van deze transitie. Begin 2025 is er een transitieplan vastgesteld dat handvaten geeft om klimaatneutraliteit en circulariteit mee te nemen in toekomstige projecten binnen de verschillende basistaken. Dit zal zeker in het begin in het teken staan van “Lerend doen”.

Wat doen we hiervoor in de programma’s Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen?
Vanuit de waterschapsbrede coördinatie- en adviesrol wordt per project een inschatting gemaakt of een verbetering van de milieu-impact mogelijk is. Op basis van deze inschatting wordt bepaald in welke mate ingezet wordt op circulariteit. Er wordt ingezet op de projecten waar de meeste impact gemaakt kan worden. Voor de drie basistaken is voor de lopende en aanstaande projecten deze inschatting gemaakt en opgenomen in de meerjarenplanning. Per project volgt een advies hierover in de investeringsvoorstellen. Dit zal zeker in de eerste jaren een zoektocht zijn, echter voor diverse projecten weten we dat de impact groot is. Dit betreffen projecten verspreid over de basistaken.

2026 op hoofdlijnen Grondstoffen
Vanuit de principes van een circulaire economie wil je zo min mogelijk gebruik maken van eindige grondstoffen en restromen zoveel mogelijk verwaarden. Naast de inzet op grondstoffenreductie via circulair inkopen en werken, zet waterschap Rijn en IJssel blijvend in op verwaarding van o.a. biomassa en Kaumera in lijn met de vastgestelde strategie. Hiervoor werken we samen met partijen in de regio (o.a. Stichting Biomassa), alsook andere waterschappen via de EFGF en koplopergroepen per grondstof.

Wat doen we hiervoor in de programma’s Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen?
Kansen voor nuttige inzet van reststromen en winning van grondstoffen worden op basis van de *Visie en strategie circulaire economie en klimaatneutraliteit* geïdentificeerd vanuit de programma’s. De winning en afzet van Kaumera organiseren we samen met andere waterschappen vanuit de opgerichte coöperatie, alsook de Kaumera Sales & Services B.V. waarvan de coöperatie aandeelhouder is. Voor de RWZI Nieuwgraaf wordt in 2026 het ontwerp opgesteld voor een duurzame

terugwinning van stikstof en bijbehorende ketensamenwerking voor toepassing van het product. Dit in opmaat naar een investeringsvoorstel voor de realisatiefase. De afzet van stikstof wordt opgepakt in samenwerking met Aquaminerals. In de algemeen bestuursvergadering van september is een besluit genomen over aandeelhouderschap voor deze en eventueel andere grondstoffen. Bij de dijkversterkingen proberen we gebiedseigen grond in te zetten bij de dijkversterkingen. Op deze wijze kunnen we invulling geven aan de circulaire doelstelling en voorkomen we grootschalige transport van klei en zand.

2026 op hoofdlijnen Water op maat
Met de droge zomers van de afgelopen jaren is meer focus ontstaan op de realisatie van een klimaatrobuust gebied. Gezuiverd afvalwater is ten opzichte van de totale waterbalans slechts een relatief kleine stroom, maar kan juist in droge zomers een bijdrage leveren aan deze doelstelling: lokaal heeft de levering van water op maat impact. We blijven water op maat verkenningen uitvoeren voorafgaand aan investeringsopgaven en faciliteren verkenningen naar kansen voor hergebruik van effluent door derden. Recent is deze uitgevoerd voor de aanpassingsopgave van RWZI Holten, in de aanloop naar het bestuursvoorstel voor de planuitwerkingsfase.

Wat gaan we hiervoor doen in de programma's Watersystemen en Waterketen?
Voor het concept 'RWZI van de toekomst' is de focus gericht op de RWZI Holten. Voor deze RWZI is een ontwikkelperspectief opgesteld vanuit het project 'koers waterketen'. Om te blijven voldoen aan huidige en toekomstige opgaven is een variantenstudie afgerond, waarin het concept 'RWZI van de toekomst' één van de varianten vormt. In de algemeen bestuursvergadering van september is ingestemd met de variant 'SIX als stap naar de RWZI van de toekomst' als voorkeursvariant voor de planuitwerkingsfase. Op basis van dit besluit wordt het ontwerp opgesteld in opmaat naar een voorstel voor de realisatiefase. Realisatie van dit concept vindt in 2028 plaats. Dit initiatief is onderdeel van Uppwater traject (Groeifonds).

2026 op hoofdlijnen Wendbare keten
Als waterschap willen we een circulaire afvalwaterketen realiseren, waarbij de infrastructuur qua flexibiliteit kan meebewegen met de ontwikkelingen en de opgaven van de omgeving. Enerzijds vraagt dit nog om onderzoek, anderzijds vaak ook om een andere, meer modulaire bouwwijze.

Wat doen we hiervoor in het programma Waterketen?
Waterschap Rijn en IJssel heeft een koers uitgewerkt voor de doorontwikkeling van de infrastructuur in de afvalwaterketen. De toepasbaarheid van deze koers is getoetst aan de hand van de uitwerking voor een aantal RWZI's en vervolgens concreet uitgewerkt voor alle 13 zuiveringen. Vanuit de koers per zuivering wordt inzicht verkregen in het ontwikkelperspectief van de locatie inclusief investeringsopgave voor de middellange termijn. In bestuursvoorstellen komen deze koersen of ontwikkelperspectieven per zuivering terug.
Binnen de keten zijn we bij zowel regionale- als nationale samenwerkingen betrokken. Voorbeeld is het landelijke onderzoeksprogramma zuivering van de toekomst dat dit jaar is gestart. Waterschap Rijn en IJssel is partner in dit programma, waarbij het pilotonderzoek start op onze innovatiewerkplaats van InnoFase. Ander actueel voorbeeld is de samenwerking rondom de bouwopgave van de waterketen, waarbij de vraag centraal staat voor welk onderwerp welke schaal van samenwerking tussen de waterschappen (nationaal, regionaal vanuit Rijn Oost of lokaal) de meeste waarde toevoegt.

5.2 KLIMAATNEUTRALITEIT

2026 op hoofdlijnen Energieneutraal
Het waterschap zet in op energieneutraliteit via energiebesparing en een mix van duurzame energiebronnen (wind, zon en biogas).

Wat doen we hiervoor in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen?
Het waterschap is sinds september 2023 ongeveer 90% energieneutraal. Om dit vast te houden ligt de focus op het beheer van de windturbines in Duiven en de bestaande slibgisting- en zonne-energie installaties.
In Zutphen heeft de Raad van State een tussenuitspraak gedaan over de te bouwen windturbine in Zutphen: de vergunning is bijna in orde. De afdeling heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de gevolgen van wiekerosie. Gebleken is dat dit geen belemmering is voor de vergunning en we blijven in afwachting van een positieve uitspraak. Daarna wordt de turbine aanbesteed en de bouwfase voorbereid.
Voor de uitbreiding van de slibgistingsinstallatie op RWZI Duiven/InnoFase is gestart met de voorbereidingen op de realisatie (engineeringsfase). De provincie Gelderland heeft positief besloten op cofinanciering van het project en de Natuurvergunning wordt na de zomer verwacht. Daarna zal gunning van de uitvoering plaatsvinden.

2026 op hoofdlijnen Emissiereductie
Vanuit het visie en strategietraject is een beeld verkregen van de huidige klimaatvoetafdruk van Waterschap Rijn en IJssel.

Wat doen we hiervoor in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen?
Klimaatneutraal (en circulair) ontwerpen en bouwen; Het bereiken van een emissiereductie in de ontwerp- en bouwfase

vergt een andere manier van denken en doen, in lijn met de uitdaging voor circulariteit. Waterschap Rijn en IJssel zet in op een waterschap brede coördinatie voor de transitie-opgave voor circulair en klimaatneutraal.

Gasloos verwarmen: Jaarlijks wordt op of één of twee locaties de verwarmingsinstallatie omgebouwd van aardgas naar elektrisch. De volgorde wordt ingegeven door de technische staat van de cv en de hoeveelheid aardgas wat bespaard kan worden.

Klimaatneutrale bedrijfsvoering: De klimaatvoetafdruk van de waterketen wordt in hoge mate bepaald door emissies vanuit de RWZI's. In het project voor uitbreiding slibgisting RWZI Duiven/InnoFase wordt de optie meegenomen om emissie van methaan te reduceren. De pilot voor reductie van lachgasemissie op RWZI Zutphen is in 2025 gestart en levert in 2026 de eerste inzichten op. Hierbij worden diverse reductiemaatregelen getest en geanalyseerd.
Voor het watersysteem wordt vooral het handelingsperspectief in beeld gebracht, mede in relatie tot andere gebiedsopgaven.

2026 op hoofdlijnen Energietransitie in de regio
Waterschap Rijn en IJssel neemt deel aan de Regionale Energie Strategieën (RES), in de huidige RES 2.0 fase voornamelijk als agendalid.

Wat doen we hiervoor in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen?
We blijven in verbinding met RES-organisaties en met andere initiatiefnemers om waar mogelijk onze assets in te zetten voor opwekking van duurzame energie.

2026 op hoofdlijnen Netcongestie
Netcongestie is een harde belemmering voor de huidige bedrijfsvoering en voor de realisatie van (toekomstige) projecten. De benodigde aanpassingen aan het hoogspanningsnet van TenneT zijn vertraagd waardoor niet in 2029 maar pas in 2033-2035 meer ruimte gaat ontstaan op het hoogspanningsnet.

Wat doen we hiervoor in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen?
Uit een eerste analyse blijkt dat op tientallen locaties van het waterschap sprake is van netcongestie. In 2026 gaan we op enkele locaties ervaring opdoen met het afvlakken van vermogenspieken door energieopslag of het optimaliseren van regelingen en processen (b.v. bufferen). Door deze aanpak proberen we als waterschap onze eigen problematiek rondom netcongestie te verminderen. Ook smart energy hubs kunnen een oplossing bieden maar dit zijn langdurige trajecten en vragen intensieve samenwerking met meerdere partijen. Het waterschap werkt in Zutphen (windpark IJsselwind) en in Duiven (synergiepark InnoFase) aan de ontwikkeling van een energie hub.

HOOFDSTUK 6 TOEKOMSTBESTENDIGE EN WENDBARE ORGANISATIE

Uit het Waterbeheerprogramma
Vanuit onze positie als decentrale overheid zien wij veel mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan andere maatschappelijke thema's, zoals economie, recreatie en cultuurhistorie. Verder leiden maatschappelijke ontwikkelingen tot nieuwe mogelijkheden voor het uitvoeren van onze taken.

Beleidsdoelstellingen

BA-05 We realiseren ons dat we de middelen, kennis, ervaring en professionaliteit die aanwezig is in de organisatie op de juiste, efficiënte wijze moeten inzetten. We blijven daarbij aandacht houden voor de samenhang tussen de omvang van de organisatie, de ontwikkeling van de totale loonsom, verhouding tussen eigen personeel en inhuur, organisatiecultuur, span-of-control en beschikbaarheid van goed personeel, waarbij de krapte op de arbeidsmarkt een blijvende zorg is.

Nieuwe beleidsontwikkelingen
Waterschap Rijn en IJssel werkt verder aan een toekomstbestendige en wendbare organisatie. Met Kr8 is de organisatie sinds 2025 anders ingericht. In 2026 is geëvalueerd hoe de nieuwe manier van organiseren, samenwerken en sturen in de praktijk werkt. De evaluatie laat zien dat veel goed gaat, maar ook dat verdere ontwikkeling nodig is. De directie heeft op basis hiervan vijf verbeterpunten vastgesteld. Deze richten zich op duidelijkere rollen en verantwoordelijkheden, eenvoudiger sturen en besluiten, meer focus en prioritering, het versterken van de Continue Dialoog en meer aandacht voor ontmoeting en verbinding. De uitvoering van deze verbeterpunten is inmiddels gestart.

De druk op de bedrijfsvoering neemt toe doordat juridische zaken, financiën, vergunningverlening, toezicht, heffingen, ICT en informatiemanagement te maken krijgen met meer en complexer werk. Dit wordt veroorzaakt door onder meer de Wet open overheid (Woo), strengere eisen aan rechtmatigheid, informatiebeheer, digitale en fysieke weerbaarheid en de wijziging van het belastingstelsel. Ook KRW-gerelateerde dossiers en de implementatie van het nieuwe financiële systeem QX vergroten de belasting. Daarnaast vraagt de doorontwikkeling van de digitale dienstverlening extra capaciteit.

De strategie Digitale Transformatie loopt van 2026 tot en met 2030 en richt zich op gerichter gebruik van digitale middelen, data en innovatie voor taken en dienstverlening. De eerste stappen zijn gezet, maar dit vraagt om meer digitale vaardigheden, betrouwbare data, goed informatiemanagement en ruimte voor nieuwe werkwijzen.

Door de grote vraag op de organisatie verloopt de digitale transformatie soms minder snel dan verwacht. Daarnaast zijn op sommige onderdelen andere dingen nodig dan extra middelen. Daarom is de exploitatie voor 2026 bijgesteld. Deze wijziging geldt alleen voor 2026.

Ook landelijke ontwikkelingen, zoals de Nederlandse Digitaliseringsstrategie, het meerjarenplan digitale informatiehuishouding en nieuwe wetgeving rond cybersecurity en weerbaarheid, hebben invloed op onze organisatie. Deze ontwikkelingen vragen om verdere keuzes in tempo, capaciteit en prioriteit. Daarmee blijft de balans tussen ambitie, uitvoering en beschikbare middelen een belangrijk aandachtspunt in de komende periode.

6.1 OPEN & TRANSPARANT

2026 op hoofdlijnen
We publiceren informatie voor inwoners, bedrijven en belangenorganisaties. Daarmee laten we zien welke besluiten we nemen en hoe die tot stand zijn gekomen. We zorgen dat die informatie makkelijk te vinden en makkelijk te begrijpen is.

Wat doen we hiervoor in de organisatie?
Nieuwe wetten op het gebied van data en informatie implementeren we waarde gedreven. We richten daartoe een programma in om integraal te sturen op de implementatie van een grote hoeveelheid wetgeving op het gebied van data en informatie. We richten ons in op actieve openbaarmaking in het kader van de Wet open overheid (Woo). De invoering van de planning van de tranches voor actieve openbaarmaking is nog niet definitief vastgesteld. Deze vertraging is het gevolg van de vertraging in de realisatie van de landelijke Woo-voorziening (GWV). Ondertussen wordt ingezet op het kwaliteitssysteem informatiehuishouding.

Daarnaast geven we uitvoering aan de bestuurlijk vastgestelde maatregelen voor de implementatie van de Wet modernisering elektronisch berichtenverkeer (Wmebv) en de verbetering van het postproces. Hiermee versterken we de digitale dienstverlening, ondersteunen we het zaakgericht werken en verbeteren we de kwaliteit van onze informatiehuishouding. Op basis van bestuurlijke besluitvorming vindt verwerking plaats in de begroting 2027.

We letten ondertussen op de ontwikkelingen en behouden daarbij de brede blik: zo zijn AI en data-ethiek aandachtspunten binnen dit beleidsdoel. In het kader van de AI-verordening zorgen we voor zicht op algoritmes en AI-systemen in onze organisatie. We vergroten onze AI-geletterdheid onder andere met de uitrol van een organisatiebrede e-learning over AI en een individuele digiscan om gerichtere leerinterventies te organiseren. Daarnaast rollen we stapsgewijs Microsoft M365 uit

en zijn we sneller dan gepland overgegaan naar fase II, door een succesvolle fase I.

Bij het waterschap werken we vaak met gegevens van inwoners. Wettelijke maatregelen (conform AVG en Wpg) zijn getroffen om de verwerking van persoonsgegevens zorgvuldig, rechtmatig en transparant uit te voeren. We voeren interne risicoanalyses uit (DPIA's) op projecten waarin veel persoonsgegevens worden verwerkt en we bereiden ons voor op de externe AVG-audit die dit jaar zich vooral richt op de effectiviteit van ons beleid en onze maatregelen.
De Functionaris Gegevensbescherming (FG) ziet toe op de naleving van verplichtingen uit de AVG en de Wpg en ten aanzien van AI en heeft hierover afzonderlijk gerapporteerd aan het college van dijkgraaf en heemraden.

De vraag naar informatievoorziening, actieve openbaarmaking, datakwaliteit en informatiebeheer groeit sneller dan de huidige inrichting van informatiemanagement zich ontwikkelt. In 2026 wordt daarom gewerkt aan een visie op informatiemanagement en een gap-analyse. De uitkomsten daarvan kunnen leiden tot aanpassing van functies en extra structurele capaciteit. Tegelijk blijft sprake van een toenemende afhankelijkheid van betrouwbare informatievoorziening en datakwaliteit. Dit vraagt blijvende aandacht voor rolverdeling, eigenaarschap en prioritering.

6.2 BETROUWBAAR & VOORSPELBAAR

2026 op hoofdlijnen
We werken rechtmatig en voldoen aan wet- en regelgeving. We hebben duidelijke afspraken over hoe we werken en houden ons daaraan. We zijn veilig en robuust in de uitvoering van onze waterschapstaken. De Cyberbeveiligingswet (Cbw) en de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) zijn van kracht geworden. De Cbw geldt sowieso voor waterschappen, voor de Wwke is op 15 juli 2026 door het ministerie van IenW het voornemen tot aanwijzing van de waterschappen uitgesproken en medegedeeld. Deze wetten leggen ons een zorgplicht op om onze vitale infrastructuur te beschermen tegen fysieke en digitale dreigingen. Wij moeten ons daarover verantwoorden aan een externe toezichthouder (ILT).

Ook de afhankelijkheid van gespecialiseerde GEO- en informatiebeheersystemen neemt toe. In 2027 leiden verplichte heronderhandelingen van licentieovereenkomsten en ontwikkelingen binnen onder andere WILS en KIS tot hogere kosten voor applicaties zoals ESRI, Geoweb, CADAC BGT, Carlson en Portal Explorer. Deze stijging wordt daarnaast veroorzaakt door een groei van het aantal licenties, extra servercapaciteit en verdere professionalisering van de dienstverlening. De financiële meerjarige effecten hiervan landen in 2027 op de budgetten van GEO en Informatiebeheer.

Wat doen we hiervoor in de organisatie?
Rechtmatigheid
In de door het dagelijks bestuur afgegeven Rechtmatigheidsverantwoording over het boekjaar 2025 (als onderdeel van de jaarstukken 2025) zijn met name onrechtmatigheden op het inkoop en aanbesteding geconstateerd. Een deel van deze onrechtmatigheden loopt door naar het boekjaar 2026. Dit komt door de reeds aangegane verplichtingen. De organisatie is erin geslaagd om een deel van deze dossiers op te lossen door juist aan te besteden of de onrechtmatigheid zo veel mogelijk te verlagen. Voor de andere dossiers wordt gewerkt om de onrechtmatigheden op te lossen, rekening houdend met de continuïteit van de bedrijfsprocessen.
Wel is er een uitzondering hierop, die gaat over de reeds gemelde onrechtmatigheid van de diensten rondom digitale beveiliging. Uit de laatste ontwikkelingen blijkt dat de leverancier, die op een rechtmatige manier (aanbesteding via het Waterschapshuis) is gekozen, hun diensten om contract-technische redenen nog niet kan leveren op het door ons waterschap gewenste beveiligingsniveau. Dit betekent dat we de samenwerking met onze huidige leverancier voor digitale beveiliging zullen continueren tot eind 2027. Dit betekent dat de onrechtmatigheid op dit dossier langer zal duren dan eerder beoogd.

Daarnaast blijven we nauwgezet en kritisch kijken naar mogelijke nieuwe onrechtmatigheden.
Uit de interne onderzoeken is naar voren gekomen dat er sprake is van een nieuwe onrechtmatigheid op het gebied van inkopen. De onrechtmatigheid heeft betrekking op het zaaksysteem (afhandeling van vergunningverlenings- en toezichtzaken en opslag van documenten om het voldoen aan het Archiefwet). In de jaarstukken worden de getroffen beheersmaatregelen nader toegelicht.

Weerbaarheid. We verdiepen ons inzicht in de weerbaarheid van onze vitale infrastructuur tegen fysieke en digitale dreigingen. Het doel is te zorgen we dat de essentiële diensten die wij aan de maatschappij leveren bij crises zo lang mogelijk doorgang kunnen vinden. Op basis van een eerste verkenning is in 2025 geanalyseerd welke dreigingsscenario's voor ons waterschap prioriteit hebben. Hiermee hebben we een eerste beeld welke extra maatregelen wenselijk en haalbaar zijn. De basistaken werken uit hoe e.e.a. zich kan vertalen in concrete maatregelen.
In de tweede helft van 2026 worden onze visie en keuzes in meer detail vastgelegd in een strategienota weerbaarheid. Hierin wordt het dreigingsbeeld gewogen tegen reeds genomen maatregelen en onze risicobereidheid. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de uitgangspunten die onze (crisis)partners zoals andere waterschappen, gemeenten, veiligheidsregio's en de Rijksoverheid hanteren.

De minister van I&W heeft, zoals verwacht, per brief aangekondigd dat ons waterschap (net als alle andere waterschappen) met betrekking tot fysieke dreigingen zal worden aangewezen als kritieke entiteit in het kader van de Wet weerbaarheid

kritieke entiteiten. Daarmee zijn we formeel aan deze wetgeving gehouden. Datzelfde gold al voor digitale dreigingen m.b.t. de Cyberbeveiligingswet (Cbw). De strategienota gaat ons helpen om de juiste stappen te zetten en daarmee te voldoen aan deze nieuwe wetgeving.

In 2026 wordt zichtbaar dat de druk op meerdere onderdelen van de bedrijfsvoering structureel toeneemt. Bij Financiën groeit de vraag naar financiële analyse, businesscases, rechtmatigheid, sturingsinformatie en beheer van het nieuwe financiële systeem. Bij Juridische Zaken nemen Woo-verzoeken, bezwaarprocedures en complexe juridische vraagstukken toe, terwijl een deel van het structurele werk nog via tijdelijke capaciteit wordt opgevangen. Ook binnen Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving groeit de opgave door KRW-gerelateerde werkzaamheden, specialistische kennisvragen, complexere dossiers en wettelijke termijnen. Daarnaast leidt de wijziging van het belastingstelsel tot aanvullende werkzaamheden rond afvalwateronderzoeken bij tabelbedrijven.

Deze ontwikkelingen zijn meegenomen in de Perspectievennota 2027-2031. Daarbij is voor verschillende onderdelen van de bedrijfsvoering aanvullende structurele capaciteit toegekend. Voor enkele onderdelen is fasering toegepast waardoor het landt in 2028. Voor V&H specifiek is na de PPN-besluitvorming de fasering van een deel van de uitbreiding aangepast. Daarmee wordt een deel van de structurele druk opgevangen, maar blijft in de overgangsperiode aandacht nodig voor uitvoeringscapaciteit, kennisborging en tijdelijke inzet. De resterende opgave vraagt om een zorgvuldige balans tussen structurele versterking, tijdelijke maatregelen en het beheersen van uitvoeringsrisico's.

6.3 TOEKOMSTGERICHTE ORGANISATIE

2026 op hoofdlijnen
Waar we in de loop van 2025 zijn gestart met het werken in onze nieuwe organisatiestructuur en sturingslijnen, zijn vanaf het eind van dat jaar de hoofdprocessen en systemen aangepast. 2026 staat in het teken van het goed laten werken van de nieuwe organisatie en het verder ontwikkelen van onze manier van samenwerken. We maken bewuste keuzes, werken explicieter en spreken elkaar aan om samen te leren en verbeteren.

Wat doen we hiervoor in de organisatie?
In het tweede triaal hebben we verder geïnvesteerd in leiderschap, samenwerking en teamontwikkeling. De intervisie voor teamleiders en teammanagers is voor de zomer afgerond en startende leidinggevenden hebben deelgenomen aan een leiderschapstraining. Ook heeft nagenoeg ieder team de WRIJ TeamTraining doorlopen, gericht op samenwerking en het gewenste gedrag in de dagelijkse praktijk.

We hebben daarnaast verdere stappen gezet in het verduidelijken en verankeren van rollen en verantwoordelijkheden. Het mandaat voor personele kosten van teamleiders is ingeregeld en de ondermandatering is vastgesteld en verwerkt in het financiële systeem. Binnen de beheerlijn zijn procesverbeteringen in gang gezet en voor de bedrijfsvoering is een verkenning naar procesverbeteringen gestart.

In het tweede triaal is ook de eerste evaluatie van Kr8 afgerond. Op basis van de uitkomsten heeft de directie vijf verbeterpunten vastgesteld: duidelijkere rollen en verantwoordelijkheden, eenvoudiger sturen en besluiten, meer focus en prioritering, het versterken van de Continue Dialoog en meer aandacht voor ontmoeting en verbinding. De uitvoering van de eerste verbeteracties is gestart.

We blijven investeren in leren, ontwikkelen en verbinden. De online leeromgeving (LMS) is sinds 1 mei beschikbaar voor medewerkers en het nieuwe intranet is gelanceerd. In de interne communicatie is daarnaast aandacht besteed aan de thema's duidelijkheid en verbinding.

De uitvoering van de strategie Digitale Transformatie is vanaf 2026 gestart. Elke basistaak heeft een portfolio opgesteld met concrete projecten op het gebied van data- en informatiemanagement, datagedreven werken en experimenteren. Dit portfolio is continue in ontwikkeling en elk triaal worden geprioriteerde projecten tot uitvoer gebracht. Er is o.a. gewerkt aan HR-stuurinformatie, de uitbreiding van de Slimme gemalenregeling en V&H rapportages.

De visie op data- en informatiemanagement is opgesteld en er zijn stappen gezet om deze te kunnen gaan doorleven en te borgen in onze organisatie. De eerste fase van de uitrol Microsoft M365 is succesvol en sneller dan gepland zijn we met fase II begonnen, met een grotere koplopersgroep. Voor het thema 'ontwikkeling van de mens' is een digiscan ontwikkeld, die in augustus uitgerold gaat worden. Dit gaat zorgen voor beter zicht op waar we staan als organisatie en kunnen we gerichter onze digitale kennis en vaardigheden verbeteren.

Tegelijkertijd zien we dat de vraag op de organisatie groot is, waardoor we op het gebied van de digitale transformatie soms minder hard gaan dan gedacht. Ook zien we dat er op onderdelen andere zaken nodig zijn dan middelen. Om deze reden is een bijstelling geweest op de exploitatie van 2026. De wijziging geldt voor 2026.

Er zijn nieuwe vaste collega's aangetrokken om kennis en continuïteit te borgen op het gebied van data en informatie. Er zijn stappen gezet op een toekomstbestendige data-infrastructuur, waarmee data sneller, nauwkeuriger en met een hogere

kwaliteit beschikbaar en herbruikbaar kunnen maken. Dit gebeurt in samenhang met de behoefte die uit de portfolio's van de basistaken komt.

Op sectorniveau wordt gewerkt aan een doorvertaling van de Nederlandse digitaliseringsstrategie (NDS). De omvang en consequenties voor WRIJ zijn nog onvoldoende concreet. Als dit duidelijk is - met name op de drie onderdelen die nog geen onderdeel zijn van de strategie digitale transformatie – komen we bij jullie terug voor ambitiebepalingen in combinatie met benodigde en beschikbare middelen.

De organisatie wordt steeds afhankelijker van digitale systemen, data, informatieveiligheid en samenhangende sturing. Landelijke ontwikkelingen zoals de Nederlandse Digitaliseringsstrategie, digitale autonomie en de Cyberbeveiligingswet vragen om meer ICT-beleid, sterkere operationele cyberveiligheid en betere vertaling van landelijke kaders naar lokale keuzes. Tegelijk vraagt de digitale transformatie om volwassen informatie- en datamanagement, zodat data, systemen en processen beter op elkaar aansluiten. De druk op ICT komt niet alleen uit het eigen domein, maar ook vanuit andere teams die afhankelijk zijn van goede digitale ondersteuning bij systemen, beheer en vernieuwing. Om de continuïteit van de dienstverlening, digitale weerbaarheid en verdere professionalisering van de informatievoorziening te borgen, is in de Perspectievennota 2027-2031 besloten tot uitbreiding van de ICT-capaciteit met 2 fte. Deze versterking biedt ruimte om de groeiende opgaven op het gebied van beheer, informatiebeveiliging, digitale transformatie en ondersteuning van de organisatie beter op te vangen. Tegelijkertijd blijft de afhankelijkheid van digitale systemen toenemen en vragen ook digitale autonomie, informatiemanagement en datagedreven werken om blijvende aandacht en prioritering.

6.4 OVERIGE BEDRIJFSVOERINGSTAKEN

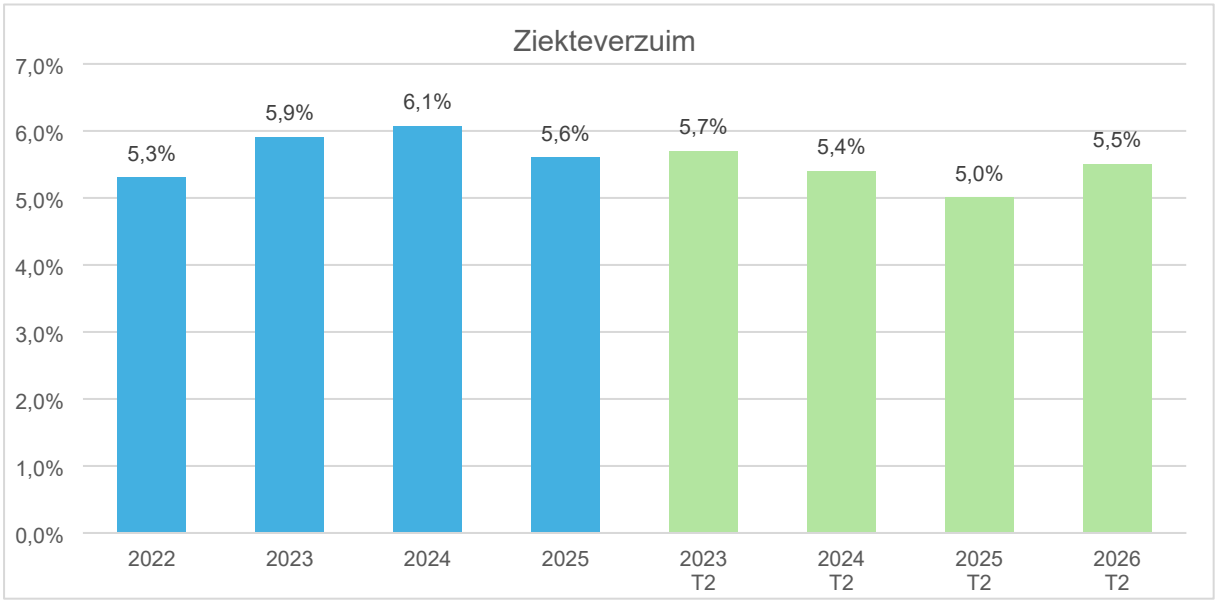
2026 op hoofdlijnen
In 2026 groeit Bedrijfsvoering verder van ondersteunend naar adviserend en kadervormend. Daarmee zorgen we voor samenhang en duidelijke kaders voor de hele organisatie. Zo levert Bedrijfsvoering meer regie, kwaliteit en wendbaarheid.

Wat doen we hiervoor in de organisatie?
Huisvesting; De aanbesteding voor de verbouwing is begin 2026 afgerond en gegund.
De bouw wordt conform afspraak begin september gestart. De bouwplaats is ingericht en Lob B is helemaal leeg opgeleverd voor de aannemer. De portacabins zijn geplaats en de organisatie werkt sinds 1 augustus jl. met de nieuwe vlekkenplannen. De verwachting is dat de totale bouwperiode circa twee jaar zal duren, waarbij steeds de helft van het pand in gebruik blijft. De oplevering wordt voorzien voor de zomer van 2028.

Het grootste deel van de kosten zal naar verwachting in 2027 vallen. Daarnaast worden er ook in 2028 en 2029 nog kosten gemaakt in verband met garanties, nazorgtrajecten en geplande vervanging wat buiten de verbouwing valt

Ziekteverzuim en duurzame inzetbaarheid

We rapporteren de ziekteverzuimgegevens over triaal 2 van 2026 en vergelijken met triaal 2 van 2025.

Figuur 6.1 Ziekteverzuim

Het totale percentage ziekteverzuim is 5,5%, dit is een verhoging van 0,5%. Het percentage ziekteverzuim tussen 6 weken en 1 jaar is 3,7%, dit is een verhoging van 1,0%. Het percentage ziekteverzuim langer dan een jaar is 0,7%, dit is een verlaging van 0,5%. De verhoging is dus vooral te zien in het ziekteverzuim tussen 6 weken en 1 jaar. De meldingsfrequentie is daarnaast met 0,7 nagenoeg hetzelfde. Dit betekent dat meer mensen langer ziek zijn. We werken samen met de nieuwe arbodienst om grip te krijgen op het ziekteverzuim.

Communicatie; We gaan door met de activiteiten voor Weet van Water & Groen. We werken hierbij nauw samen met partners zoals gemeenten en woningcorporaties. Samen met hen gaan we online en offline het gesprek aan met onze inwoners en zetten inwoners aan tot actie.
Educatie gaat van rondleidingen, tot lessen tot excursies in het gebied. We werken hierbij samen met het Watermuseum en hebben onze educatiepool met vrijwilligers flink uitgebreid. Het thema ‘klimaat’ staat centraal.
Zowel Weet van Water & Groen als onze educatieactiviteiten blijven we doorontwikkelen.

Financieel systeem; Het financiële systeem dat we al enkele jaren gebruiken wordt vervangen, om ons interne dienstverleningsniveau te blijven waarborgen en aan te sluiten bij de steeds verder gaande digitalisering. De opdracht is gegund, de implementatie is in volle gang en livegang is gepland op 1-1-2027. Hoewel het project nog conform planning loopt staat de capaciteit sterk onder druk. Mitigerende maatregelen worden genomen waar mogelijk.

Algemene subsidies
In onderstaande tabel geven wij inzicht in de algemene subsidies die door het waterschap zijn verstrekt in de rapportageperiode.

Het betreft subsidieverlening in de vorm van een jaarlijkse exploitatiesubsidie van € 124.460 aan het Watermuseum. Dit wordt verstrekt op grond van 4:23 lid 3 onder c Awb.
Daarnaast hebben we in het kader van educatie ook bootexcursies voor € 4.961 gesubsidieerd.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Realisatie Burap 2026-1	Realisatie Burap 2026-2	Prognose Burap 2026-2
Algemene subsidies (afgerond)	147	129	129	147

HOOFDSTUK 7 EXPLOITATIEOVERZICHTEN

7.1 EXPLOITATIE NAAR PROGRAMMA'S

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2	Prognose afwijking %
Veiligheid	18.092	18.615	18.463	-0,8%
Watersystemen	70.838	73.022	72.156	-1,2%
Afvalwaterketen	78.181	74.486	74.398	-0,1%
Exploitatie lasten	***167.111***	***166.123***	***165.018***	**-0,7%**
Veiligheid	1.855	1.850	1.660	-10,3%
Watersystemen	3.148	3.688	3.897	5,7%
Afvalwaterketen	5.126	5.113	4.501	-12,0%
Exploitatie baten	***10.129***	***10.651***	***10.059***	**-5,6%**
Netto exploitatie lasten programma's	**156.982**	**155.472**	**154.959**	**-0,3%**
Netto bel.opbrengsten en Separate lozers	**152.731**	**149.817**	**150.948**	**0,8%**
Operationeel resultaat	**-4.251**	**-5.655**	**-4.011**	
Dividenden	4.540	5.922	5.922	
Resultaat voor bestemmen	**289**	**267**	**1.911**	
Inzet BR Huisvesting	0	0	0	
Inzet BR DFB	1.483	1.483	1.317	
Resultaat na inzet BR	**1.772**	**1.750**	**3.228**	
Bestemmen reserve DFB	1.772	2.102	3.228	
Bestemmen vrije reserve	0	-352	0	
Resultaat na bestemmen	**0**	**0**	**0**	

Tabel 7.1 Exploitatie naar programma's

De prognose van de ***netto kapitaalslasten*** komen naar verwachting uit op het begrote niveau.
De ***netto personeelslasten*** liggen in lijn met de bijgestelde begroting.

Programma Veiligheid

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2	Prognose afwijking %
Exploitatie lasten	18.092	18.615	18.463	-0,8%
Exploitatie baten	1.855	1.850	1.660	-10,3%
Netto exploitatie lasten Veiligheid	**16.237**	**16.765**	**16.803**	**0,2%**

Tabel 7.2 Exploitatie naar programma Veiligheid

Toelichting afwijkingen baten
De personeelsbaten dalen als gevolg van doorbelasting van eigen uren op de investeringen.

Toelichting afwijkingen lasten
De overige lasten vallen lager uit door mee- en tegenvallers in verschillende exploitatieprojecten. Het project LBO2 is vertraagd en de dataverwerking is vertraagd. De kosten voor het herstel van de Billitonkade Arnhem is verhoogd en dit in de tweede helft van het jaar wordt uitgevoerd.

Programma Watersystemen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2	Prognose afwijking %
Exploitatie lasten	70.838	73.022	72.156	-1,2%
Exploitatie baten	3.148	3.688	3.897	5,7%
Netto exploitatie lasten Watersystemen	**67.690**	**69.334**	**68.259**	**-1,6%**

Tabel 7.3 Exploitatie naar programma Watersystemen

Toelichting afwijkingen baten
De verwachting is dat er geen afwijkingen zijn in de kapitaals- en personeelsbaten.
Voor de overige lasten verwachten we hogere baten van € 0,3 mln. ten opzichte van BURAP 1. Deze hogere baten komen voort uit het opnemen van de baten voor klimaatadaptie projecten waarin samenwerkingspartners financieel bijdragen (hier staan ook hogere kosten tegenover). Daarnaast is de bijdrage van de provincie voor het gebiedsproces wateropgaven rondom de Lochemseberg opgenomen. Ook is de prognose voor de baten voor DAW Impuls Grondig Gelderland en EDDGI Bodem bijgesteld, omdat de projecten trager op gang komen dan verwacht. Hiermee verschuift een deel van de baten naar 2027.

Toelichting afwijkingen lasten
De kapitaals- en personeelslasten zijn nagenoeg in lijn met de bijgestelde begroting.
De overige lasten hebben een ongunstig effect van € 0,47 mln. voor het programma. Dit komt met name door toegenomen uitvoeringslasten in het beheer. Dit betreft hogere kosten voor tractie, onderhoud werkplaatsen en het opstellen van de LTAP. Daarnaast leidt de juridische advisering bij het uitwerken van de handhavingsstrategie voor de PFAS-verontreiniging bij de Betteld tot hogere kosten. Vanwege de droogte was de inzet van tijdelijke pompinstallaties nodig bij gemaal Eefde en de kosten hiervan worden verdeeld over de partners in het waterakkoord Twentekanalen.

Programma Afvalwaterketen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2	Prognose afwijking %
Exploitatie lasten	78.181	74.486	74.398	-0,1%
Exploitatie baten	5.126	5.113	4.501	-12,0%
Netto exploitatie lasten Afvalwaterketen	**73.055**	**69.373**	**69.897**	**0,8%**

Tabel 7.4 Exploitatie naar programma Afvalwaterketen

Toelichting afwijkingen baten
De personeelsbaten dalen als gevolg van doorbelasting van eigen uren op de investeringen.

Toelichting afwijkingen lasten
De kapitaalslasten vallen €30k hoger uit dan de bijgestelde begroting. De aan waterketen toegerekende personeelskosten vallen €120k hoger uit dan de bijgestelde begroting.

De overige lasten vallen €2,0 mln. hoger uit dan de bijgestelde begroting.
In de vorige Burap zijn enkele financiële risico's gemeld, die zich hebben voorgedaan:

- Kostprijsverhogingen van olie-afhankelijke gebruiks- en verbruiksgoederen (transport, ontwatering, slibeindverwerking). Onduidelijk is nog welke omvang dit gaat krijgen en hoe lang de hogere prijzen zullen aanhouden (afhankelijk van de crisis in het Midden-Oosten).
  Hieronder valt nadrukkelijk niet kosten voor inkoop van elektriciteit, want is in 2024 op de lange termijnmarkt ingekocht en vastgeklikt.
- Kosten slibproductie: we zien een hogere slibproductie dan begroot. De kosten kunnen oplopen tot € 0,2 mln. in 2026.
- Calamiteit met de persleiding Lochem-Zutphen. Naast het oplossen van deze calamiteit zijn er kosten voor maatregelen op korte termijn en lange termijn (structurele maatregelen). De kosten zijn inmiddels duidelijk en het voorstel is om de post onvoorzien hiervoor in te zetten.
- De btw-teruggaaf als gevolg van de ondernemingsactiviteit separate lozers dient nog te worden afgestemd met de Belastingdienst. De verwachting is dat deze teruggaaf via de pro rata-regeling zal verlopen. Een verzoek om teruggaaf kan naar verwachting pas in 2027 worden ingediend na afronding van dit huidig verslagjaar. Gezien de onzekerheid rondom de omvang en toekenning van deze opbrengst, wordt het bedrag van de pro rata-teruggaaf over 2026 pas in 2027 in de exploitatie verantwoord.

Daarnaast zien we de volgende verhogingen:

Toename in beheerkosten: enerzijds marktomstandigheden en een prijsstijging voor m.n. onderhoudswerkzaamheden die hoger is dan de indexering voor inflatie en anderzijds een aantal extra uitgaven, o.a. voor nieuwe gasmeters en het extra reinigen van een aantal transportleidingen (€0,5 mln.).

Uit een nacontrole van de Europese Unie over het subsidietraject Kaumera uit 2019 volgt nog een teruggave van €0,1 mln. aan te veel ontvangen Life subsidie.

7.2 EXPLOITATIE NAAR KOSTENDRAGERS–TAKEN

Exploitatie naar beleidsvelden

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
61-Planvorming	5.688	5.892	6.750	6.017	734
62-Aanleg en onderhoud waterkeringen	9.832	10.367	10.621	10.230	391
63-Inrichting en onderhoud watersystemen	33.057	33.637	29.949	31.360	-1.411
64-Bouw en exploitatie zuiveringstechn. werken	53.710	49.634	50.308	18	50.290
65-Inrichting en onderhoud vaarwegen	0	0	0	0	0
66-Vergunningverlening en handhaving keur	2.171	2.170	2.028	1.645	382
67-Beheersen van lozingen	2.294	3.510	3.504	2.652	852
68-Heffen en invorderen	4.522	4.355	4.378	2.444	1.933
69-Bestuur en externe communicatie	4.033	4.096	4.353	2.220	2.133
60-Centrale ondersteuning	40.121	40.257	42.462	28.226	14.236
Onvoorzien	1.554	1.554	500	250	250
Incidentele lasten			107	0	107
Netto exploitatie lasten	**156.982**	**155.472**	**154.959**	**85.062**	**69.897**
Belastingopbrengsten	155.379	142.705	144.039	83.567	60.472
Kwijtschelding	2.182	2.130	2.090	697	1.393
Oninbaar	466	457	460	153	306
Separate lozers	0	9.699	9.459	0	9.459
Netto bel.opbrengsten en Separate lozers	**152.731**	**149.817**	**150.948**	**82.718**	**68.231**
Operationeel resultaat	**-4.251**	**-5.655**	**-4.011**	**-2.345**	**-1.666**
Dividenden	4.540	5.922	5.922	2.691	3.231
Resultaat voor bestemmen	**289**	**267**	**1.911**	**346**	**1.565**
Inzet BR Huisvesting	0	0	0	0	0
Inzet BR DFB	1.483	1.483	1.317	553	764
Resultaat na inzet BR	**1.772**	**1.750**	**3.228**	**900**	**2.328**
Bestemmen reserve DFB	1.772	2.102	3.228	900	2.328
Bestemmen vrije reserve	0	-352	0	0	0
Resultaat na bestemmen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel 7.5 Exploitatie naar kostendragers-taken

7.3 EXPLOITATIE NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN

bedragen in € 1.000

Lasten	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
Rente	8.899	8.962	8.814	4.606	4.207
Afschrijving	26.127	26.096	26.096	13.960	12.136
Personeelslasten	59.685	59.685	59.062	38.813	19.897
Gebruiksgoederen	2.399	2.375	2.350	1.479	838
Verbruiksgoederen	2.707	2.730	2.700	370	2.327
Energie	9.145	9.145	8.610	1.854	6.747
Huren/pachten etc.	1.358	1.416	1.375	711	588
Verzekeringen/belastingen	1.088	1.088	1.258	606	651
Onderhoud door derden	16.588	16.894	18.253	8.873	9.339
Overige diensten en bijdragen door/aan derden	38.040	36.658	36.488	19.097	17.311
Kwijtschelding	2.182	2.130	2.090	697	1.393
Oninbaar	466	457	460	153	306
Onvoorzien	1.554	1.554	500	250	250
Incidentele lasten			107	0	107
Subtotaal lasten	**170.238**	**169.190**	**168.162**	**91.469**	**76.098**
Baten					
Dividenden	4.540	5.922	5.922	2.691	3.231
Rente hypotheken u/g	22	23	22	14	8
Baten salarissen sociale lasten	796	796	1.243	611	282
Doorbelaste interne personeelslasten	6.821	6.821	5.885	3.749	2.136
Opbr. goederen, werken en diensten voor derden	1.874	1.864	1.724	212	1.439
Opbrengst uit eigendommen	266	290	290	102	188
Bijdragen van derden	830	1.337	1.489	870	448
Belastingopbrengsten en Separate lozers	155.378	152.404	153.498	83.567	69.930
Subtotaal baten	**170.527**	**169.457**	**170.073**	**91.816**	**77.663**
Resultaat voor bestemmen	**289**	**267**	**1.911**	**346**	**1.565**
Inzet BR Huisvesting	0	0	0	0	0
Inzet BR DFB	1.483	1.483	1.317	553	764
Resultaat na inzet BR	**1.772**	**1.750**	**3.228**	**900**	**2.328**
Bestemmen reserve DFB	1.772	2.102	3.228	900	2.328
Bestemmen vrije reserve	0	-352	0	0	0
Resultaat na bestemmen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel 7.6 Exploitatie naar kosten- en opbrengstsoorten

HOOFDSTUK 8 FINANCIËLE RAPPORTAGE

8.1 UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

Renteontwikkeling: De renteontwikkeling wordt doorlopend gemonitord waardoor er gecontroleerd en maximaal gebruik kan worden gemaakt van de kasgeldlimiet.
Loonontwikkeling: In de Begroting 2026 is uitgegaan van een loonlastenstijging van 3,0%.
Ontwikkeling inflatie: De inschatting uit de begroting blijft gehandhaafd. In de Begroting 2026 is rekening gehouden met kosten voor grond- en hulpstoffen en uitbesteed werk die gebaseerd zijn op realistische inschatting van de ambtelijke organisatie. Voor de meeste overige lasten hanteren we 2,0%.

8.2 LOPENDE EN VOORGENOMEN INVESTERINGEN

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Prognose Burap 2026-1	Prognose Burap 2026-2	Realisatiegraad t.o.v. begroting
Veiligheid	18.620	21.618	21.573	116%
Watersystemen	21.452	25.083	28.690	134%
Afvalwaterketen	18.463	17.931	21.178	115%
Vaarwegen *)	470	470	470	100%
Subtotaal programma's bruto	***59.005***	***65.102***	***71.911***	**122%**
Veiligheid	-8.683	-9.660	-10.332	119%
Watersystemen	-7.201	-9.201	-9.201	128%
Afvalwaterketen	-300	-293	-1.215	405%
Vaarwegen *)	-470	-470	-470	100%
Subtotaal programma's cofinanciering	***-16.654***	***-19.624***	***-21.218***	**127%**
Investeringsvolume netto	**42.351**	**45.478**	**50.693**	**120%**

Tabel 8.1 Lopende en voorgenomen investeringen
**) Het jaarlijkse investeringsvolume voor Vaarwegen wordt voor 100% vergoed door de Provincie Gelderland. De netto-investeringen zijn daarom per saldo € 0.*

Programma Veiligheid

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Prognose Burap 2026-1	Prognose Burap 2026-2	Realisatiegraad t.o.v. begroting
Veiligheid (incl. HWBP) bruto	18.620	21.618	21.573	116%
Cofinanciering	-8.683	-9.660	-10.332	119%
Veiligheid (incl. HWBP) netto	**9.937**	**11.958**	**11.241**	**113%**

Tabel 8.2 Lopende en voorgenomen investeringen programma Veiligheid

De verwachtte netto realisatiegraad is 120%. Dit wordt verklaard door twee projecten in 'Beheer op maat' waarvan de realisatie versneld wordt: Groot onderhoud waterkerende kunstwerken en Monitoring primaire waterkeringen.

Bij de HWBP-projecten zien we dat er mee- en tegenvallers zijn. Bij het project Rijnkade zien we dat termijnen van de aannemer betaald zijn in 2026 i.p.v. 2025. En omdat het gemeentelijk deel betreft 100% vergoed wordt door de gemeente, en dus de cofinanciering ook stijgt. De kosten voor PanWes voor de planuitwerkingsfase worden fors hoger ingeschat op basis van het Plan van Aanpak/subsidieaanvraag. Voor TolPan geldt precies het tegenovergestelde.

Overzicht mutaties kredieten naar aanleiding van projectpeiling 2026-2 Waterveiligheid

Project-nr.	Project	Bruto krediet	Verhoging/ verlaging bruto krediet	Verhoging/ verlaging inkomsten	Verhoging/ verlaging netto krediet	Bruto krediet bijgesteld	Vast te stellen door
81051	Monitoringsnetw ek prim.w aterk.	€ 2.350.000	€ -	€ -150.000	€ 150.000	€ 2.350.000	College D&H

Tabel 8.3 Kredietmutaties programma Waterveiligheid

Hieronder treft u de toelichtingen aan op de voorgestelde kredietmutaties **Waterveiligheid**.

Nr.	Project	Reden
81051	Monitoringsnetw ek prim.w aterk.	lagere subsidie vanuit PD HWBP door toepassing strengere toetsgronden

Tabel 8.4 Toelichtingen kredietmutaties programma Waterveiligheid

Programma Watersystemen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Prognose Burap 2026-1	Prognose Burap 2026-2	Realisatiegraad t.o.v. begroting
Watersystemen bruto	21.452	25.083	28.690	134%
Cofinanciering	-7.201	-9.201	-9.201	128%
Watersystemen netto	**14.251**	**15.882**	**19.489**	**137%**

Tabel 8.5 Lopende en voorgenomen investeringen programma Watersystemen

We verwachten in 2026 een bruto realisatiegraad van 134% t.o.v. de begroting. We hebben de prognoses voor zowel Klimaat, Gezonde Leefomgeving en Systeem op orde naar boven bijgesteld. Ook de verwachte inkomsten zijn naar boven bijgesteld. Dit komt enerzijds omdat er veel projecten in uitvoering zijn. Hierdoor is het afbreukrisico op de projectprognoses lager en komt de realisatiegraad wat hoger te liggen. Anderzijds zijn er een aantal verhogingen in de uitvoeringskosten om de projecten goed en zorgvuldig af te ronden. Bijvoorbeeld de aangetroffen verontreinigingen bij stuw Velhorst en de nieuwe inlaatleiding Twentekanaal en de aanvullende maatregelen in de Hagenbeek. Tot slot is de doorbelasting van Bedrijfsvoering ruim € 1,0 mln. hoger dan begroot. Hiermee bedraagt de netto bijstelling € 5,2 mln. naar boven voor 2026.

Overzicht mutaties kredieten naar aanleiding van projectpeiling 2026-2 Watersystemen

Project-nr.	Project	Bruto krediet	Verhoging/ verlaging bruto krediet	Verhoging/ verlaging inkomsten	Verhoging/ verlaging netto krediet	Bruto krediet bijgesteld	Vast te stellen door
81058	Watersysteem Doesburg Beinum	€ 2.910.000	€ -160.000	€ -160.000	€ -	€ 2.750.000	College D&H
81350	Kadeverbetering Schipbeek Buurserbeek	€ 99.000	€ 50.000	€ -	€ 50.000	€ 149.000	Alg. bestuur
80822	Klimaatrobuuste inrichting Hagenbeek	€ 3.471.500	€ 900.000	€ 438.436	€ 461.564	€ 4.371.500	Alg. bestuur
81236	Beekherstel Bovenlopen Beurzerbeek	€ 420.000	€ 50.000	€ -	€ 50.000	€ 470.000	College D&H
81210	Realisatie Berkel Lochem Almen	€ 14.250.000	€ 400.000	€ -	€ 400.000	€ 14.650.000	Alg. bestuur
81243	Berkel De Kap-Helbergen	€ 521.000	€ 200.000	€ -	€ 200.000	€ 721.000	Alg. bestuur
81285	Hydrologische verkenning Haaksbergerveen	€ 65.000	€ 165.000	€ 100.000	€ 65.000	€ 230.000	Alg. bestuur
81305	Peilverhoging Stelkampsveld	€ 45.000	€ 80.000	€ 80.000	€ -	€ 125.000	Alg. bestuur
81347	Meetprogramma Baggeren	€ 1.115.800	€ -200.000	€ -	€ -200.000	€ 915.800	College D&H
81380	Vervanging damw anden Haven Lochem	€ 95.000	€ 60.000	€ -	€ 60.000	€ 155.000	Alg. bestuur
81130	Stuw Berenschot Miste	€ 1.750.000	€ -400.000	€ -200.000	€ -200.000	€ 1.350.000	Alg. bestuur
81267	Beekherstel Bemersbeek Schippersbeek	€ 3.200.000	€ -500.000	€ -375.000	€ -125.000	€ 2.700.000	Alg. bestuur
81100	Monitoring Havikerw aard	€ 100.000	€ 40.000	€ 30.000	€ 10.000	€ 140.000	Alg. bestuur

Tabel 8.6 Kredietmutaties programma Watersystemen

Hieronder treft u de toelichtingen aan op de voorgestelde kredietmutaties **Watersystemen**.

Nr.	Project	Reden
81058	Watersysteem Doesburg Beinum	Werkzaamheden voor gemeente zijn rechtstreeks aan gemeente gefactureerd.
81350	Kadeverbetering Schipbeek Buurserbeek	langere looptijd en afronding beleidsactualisatie agrarisch grondgebruik op kade. Na afronding en goedkeuring beleidsactualisatie (Q3-Q4 2026) w ordt investeringskrediet planuitw erking aangevraagd.
80822	Klimaatrobuuste inrichting Hagenbeek	Het project heeft veel onrust in de omgeving veroorzaakt. Daarom is er bestuurlijk in het voorjaar opdracht gegeven ruimhartig maatregelen te nemen om de omgevingspartijen tegemoet te komen in hun w ensen. Dit heeft geleid tot een aanzienlijke kostentoename. Nu het w erk de laatste fase nadert is de eindbalans opgemaakt. Op basis daarvan w ordt voorgesteld om het krediet met € 900.000 te verhogen. De inkomsten w orden met € 440.000 verhoogd. Daarmee kan het project dit jaar nog w orden afgerond.
81236	Beekherstel Bovenlopen Beurzerbeek	De planuitw erkingsfase heeft tot op heden een Voorlopig Ontw erp (VO) ontw erp opgeleverd dat voldoet aan de beleidsdoelen. Het huidige planuitw erkingskrediet is onvoldoende om het traject tot een Definitief Ontw erp (DO) af te ronden. Vervolg: Voor het verkrijgen van meer bestuurlijke en maatschappelijke zekerheid is verdere uitw erking noodzakelijk. Omdat het gebied nog niet actief betrokken is bij de meest recente plannen, w illen w e eerst de omgevingsgesprekken uitvoeren. Dat betekent dat w e het huidige krediet van de planuitw erkingsfase naar verw achting met € 50.000 overschrijden. In november leggen w e een kredietvoorstel voor de realisatiefase voor aan het algemeen bestuur.
81210	Realisatie Berkel Lochem Almen	Tijdens de realisatie van de projecten stuw Velhorst en aflaatkanaal Tw entekanaal zijn onverw acht meerder milieukundige verontreinigingen gevonden. Deze verontreinigingen moeten gesaneerd w orden om de w erkzaamheden te kunnen uitvoeren en de doelen voor de KRW veilig te stellen. Alternatieve fysieke opties zijn er helaas niet. Het meest voordelig is om dit door de aannemer te laten uitvoeren die momenteel nog op dit project actief is. Geschatte kosten voor de sanering bedragen € 400.000. Wanneer hiermee ingestemd w ordt, kan het project nog in 2026 afgerond w orden.
81243	Berkel De Kap-Helbergen	Planuitw erking heeft vertraging opgelopen en is complexer dan ingeschat. Om planvorming goed af te ronden is € 200.000 extra nodig.
81285	Hydrologische verkenning Haaksbergerveen	Hydrologische verkenning loopt langer door en betreft een groter gebied. Prov. Overijssel draagt 60% van de extra kosten.
81305	Peilverhoging Stelkampsveld	Meerw erk voor hydrologische modelverbetering zodat de effecten beter in beeld kunnen w orden gebracht. Kosten w orden 100% gedekt door provincie Gelderland.
81347	Meetprogramma Baggeren	kosten kw aliteitsmetingen Aqualysis zijn op de jaarfactuur gekomen en betaald vanuit de exploitatie.
81380	Vervanging damw anden Haven Lochem	Uit verkenning samenw erking RWS blijkt is gebleken dat de uitvoeringsplanning van RWS te laat. Wij gaan de planuitw erking zelf verder afronden om tot een ontw erp en investeringsraming voor de vervanging te komen.
81130	Stuw Berenschot Miste	Het gekozen ontw erp van een technische vispassage is in de uitvoering voordeliger uitgevallen.
81267	Beekherstel Bemersbeek Schippersbeek	Dit meevaller komt vooral doordat er in de raming destijds hoge risicoposten w aren opgenomen voor grondafzet. De aannemer heeft aanzienlijk lager ingeschreven dan verw acht, omdat hij zelf grond in het gebied kw ijt kan.
81100	Monitoring Havikerw aard	Naast de monitoring is met de provincie Gelderland afgesproken ook de evaluatie aan het project toe te voegen. Dit kost aanvullend 40.000. Provincie draagt 75% van deze kosten.
81253	Bekleding Doetinchemse Slinge Zumpe	Tijdens de uitvoering zijn er extra kosten gemaakt die hebben geleid tot een kredietoverschrijding van € 50.000. Er is meerw erk ontstaan door het verlengen van een duiker zodat de kruising voor onderhoud beter te maken is. En de voorde is na overleg met de gemeente Doetinchem groter gemaakt zodat het beter aansluit op het naastliggende terrein. Tot slot zijn vanw ege onze duurzaamheidsambitie meer eigen materialen (mn klei) toegepast uit eigen depot. Dit heeft geleid tot meerkosten door extra transport. De inkomsten (50%) kunnen met 25.000 w orden verhoogd.

Tabel 8.7 Toelichtingen kredietmutaties programma Watersystemen

Er zijn een tweetal kredietmutaties ongebruikelijk hoog voor een Burap-bijstelling. Daarom een aanvullende toelichting

waarom we deze twee kredietmutaties toch via de Burap willen formaliseren.
Tijdens de uitvoering van het Berkelproject, Lochem-Almen zijn bij de deelprojecten stuw Velhorst en de nieuwe inlaatleiding Twentekanaal onverwacht meerdere milieukundige verontreinigingen gevonden die niet in het bodemkundig vooronderzoek aan het licht zijn gekomen. Dit betreft een onvoorzien risico. Deze verontreinigingen moeten gesaneerd worden om de werkzaamheden te kunnen uitvoeren en de doelen voor de KRW veilig te stellen. Vanwege de onvoorzienbaarheid van dit risico en om geen verdere vertraging in de uitvoering op te lopen is ervoor gekozen deze uitbreiding van het krediet van € 400.000 voor de sanering via de Burap aan te vragen.

Voor het natuurherstelproject bij natuurgebied Hagenbeek zijn er na een intensief gebiedsproces, met veel weerstand in de omgeving, extra maatregelen uitgewerkt. Er heeft meer gewasschadevergoeding plaatsgevonden voor grotere oppervlakten i.v.m. het voorkomen van ingesloten laagtes, meer grondverzet door invulling 'wens tot ophoging' belanghebbenden en de bijbehorende extra uitvoeringskosten. Hier wordt een kredietophoging voor opgevoerd om tot een snelle en zorgvuldige afronding van het project te komen. De provincie heeft reeds een ophoging van de subsidie van bijna € 440.000 toegezegd. Deze subsidie wordt op korte termijn geformaliseerd in een aangepaste beschikking.

Programma Afvalwaterketen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Prognose Burap 2026-1	Prognose Burap 2026-2	Realisatiegraad t.o.v. begroting
Afvalwaterketen bruto	18.463	17.931	21.178	115%
Cofinanciering	-300	-293	-1.215	405%
Afvalwaterketen netto	**18.163**	**17.638**	**19.963**	**110%**

Tabel 8.8 Lopende en voorgenomen investeringen programma Afvalwaterketen

We verwachten een netto realisatiegraad van 110% en blijven daarmee binnen de bandbreedte van 15%. Renovatie en vervangingen en Water op maat (o.a. KRW-investeringen) liggen op koers. Bij de investeringen in Circulaire Economie en Klimaatneutraliteit (CE&KN) zien we dat de investeringen in winning van stikstof te ambitieus waren geprogrammeerd; de investeringen in de biogasuitbreiding in Nieuwgraaf te voorzichtig. De Provincie Gelderland heeft subsidie beschikbaar gesteld in het kader van de 'Aanpak Veluwe'. Deze inkomsten zijn verwerkt in de prognoses voor 2026, 2027 en 2028 Op CE &KN zien we per saldo een toename van investeringsuitgaven.
De kosten voor Bedrijfsvoering met daarin onder andere de huisvesting, laat een verhoging van € 1,1 mln. ten opzichte van de begroting.

Overzicht mutaties kredieten naar aanleiding van projectpeiling 2026-2 Afvalwaterketen

Project-nr.	Project	Bruto krediet	Verhoging/ verlaging bruto krediet	Verhoging/ verlaging inkomsten	Verhoging/ verlaging netto krediet	Bruto krediet bijgesteld	Vast te stellen door
81299	Water op Maat RWZI Etten	€ 1.400.000	€ 250.000		€ 250.000	€ 1.650.000	Alg. bestuur

Tabel 8.9 Kredietmutaties programma Afvalwaterketen

Hieronder treft u de toelichtingen aan op de voorgestelde kredietmutaties **Afvalwaterketen**.

Nr.	Project	Reden
81299	Water op Maat RWZI Etten	De inschrijvingen voor realisatie van Indens vallen hoger uit dan geraamd. Na beoordeling door het team is er geen ruimte gevonden om dit verder naar beneden te krijgen.

Tabel 8.10 Toelichtingen kredietmutaties programma Afvalwaterketen

Programma Vaarwegen

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Prognose Burap 2026-1	Prognose Burap 2026-2	Realisatiegraad t.o.v. begroting
Vaarwegen bruto	470	470	470	100%
Cofinanciering	-470	-470	-470	100%
Vaarwegen netto	**0**	**0**	**0**	

Tabel 8.11 Lopende en voorgenomen investeringen programma Vaarwegen

Het waterschap voert de investeringsprojecten namens de provincie Gelderland uit. We verwachten meer te investeren. Dit inzicht is besproken en akkoord bevonden door de provincie als 100% co financier.
Momenteel zijn er geen investeringsprojecten waarvan het krediet moet worden gewijzigd.

Bedrijfsvoering
Mutaties van investeringsprojecten van Bedrijfsvoering moeten afzonderlijke worden voorgesteld. De financiële uitgaven-inkomsten worden toegerekend aan de programma's.

Door verandering in regelgeving over het gebruik van investeringsgeld concluderen we dat voor de huidige scope van de strategie digitale transformatie we geen investeringsgeld kunnen gebruiken. Om deze reden laten we € 0,6 mln. investeringsvolume vervallen voor 2026. Meerjarig wachten we de concrete uitwerking van de Nederlandse digitaliseringsstrategie (NDS) af om hier eventueel op bij te stellen.

Op dit moment zijn er geen kredietmutaties voor Bedrijfsvoering.

8.3 FINANCIERING

Wet Financiering decentrale overheden (Fido)
De Wet Fido heeft, kort gezegd, tot doel een solide financiering en de kredietwaardigheid van de decentrale overheden te bevorderen.

Uitgevoerde transacties in het begrotingsjaar 2026
Langlopende financiering
Er zijn in het eerste en tweede triaal geen nieuwe langlopende leningen afgesloten.

Kortlopende financiering
In het afgelopen maanden zijn er vier kasgeldleningen afgesloten. De gemiddelde waarde van de afgesloten kasgeldleningen bedroeg € 25 mln. tegen een rente van gemiddeld 2,2%.
We blijven binnen de vastgestelde kasgeldlimiet en renterisiconorm.

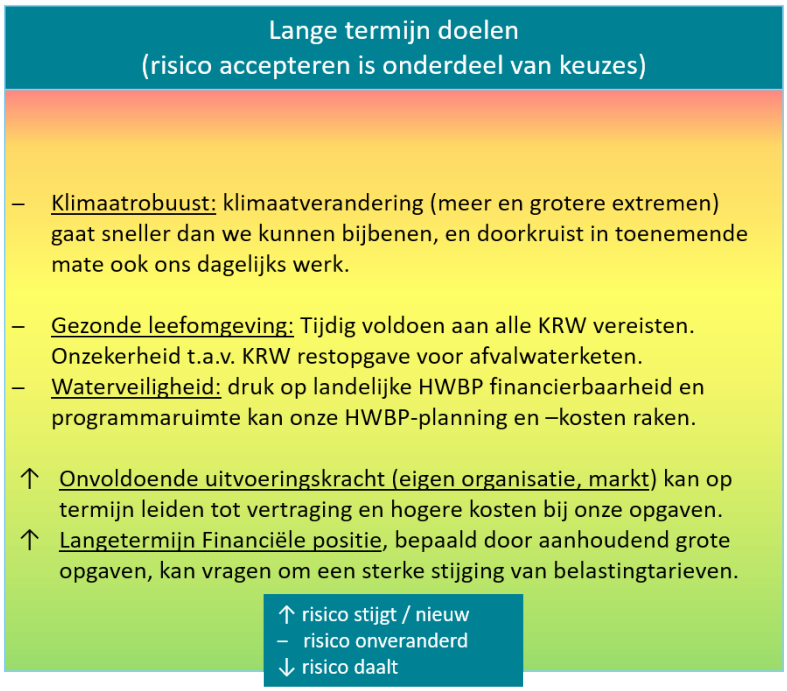
Schatkistbankieren
In de regeling Schatkistbankieren decentrale overheden is vastgesteld dat decentrale overheden verplicht zijn om overtollige liquide middelen bij de Rijksschatkist aan te houden met uitzondering van het drempelbedrag.

Alle transacties zijn uitgevoerd binnen het kader van de Wet Fido.

8.4 RISICO'S, WEERSTANDSCAPACITEIT, BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN

Deze paragraaf geeft, in aansluiting op de voorgaande hoofdstukken over onze opgaven en basistaken, een overzicht van de belangrijkste risico's op corporate niveau. We maken daarbij onderscheid tussen onzekerheden op strategisch, langere termijn niveau en operationeel/tactisch niveau. De onderkende risico's zijn in 2 figuren weergegeven. De kleurenschaal geeft kwalitatief de relatieve zwaarte van de risico's aan. De aangegeven beweging is de stand bij het opstellen van deze rapportage ten opzichte van triaal 1. Voor meer informatie over de benoemde onderwerpen verwijzen we naar hoofdstukken 3 t/m 7.

Strategische risico's (op koers naar de gewenste toekomst)

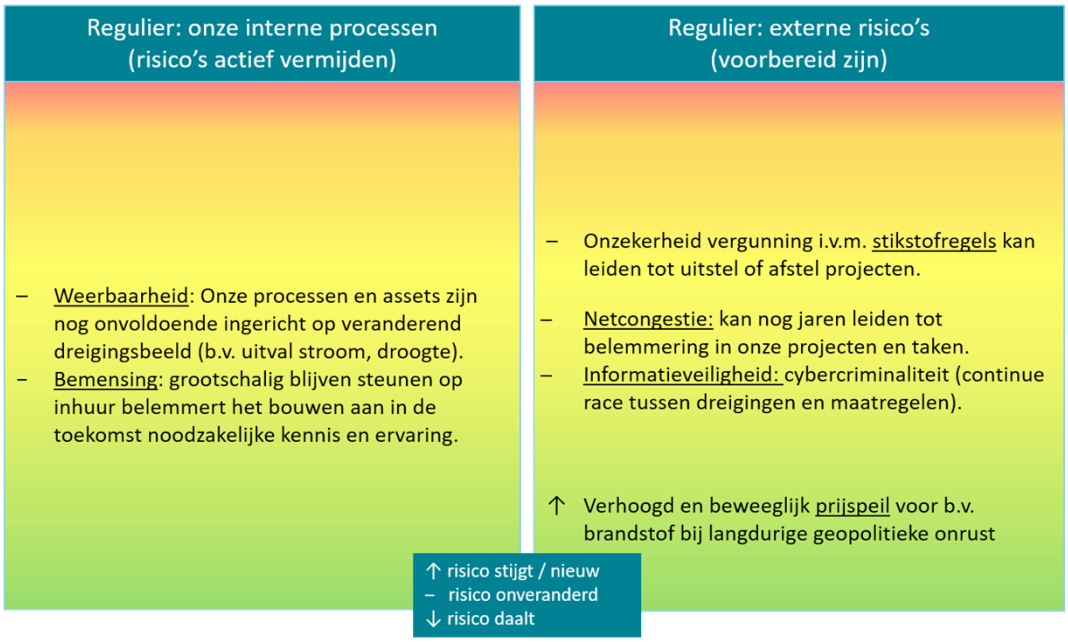
Bij het nastreven van onze lange termijn doelen, zoals bijvoorbeeld benoemd in ons waterbeheerprogramma, hebben we te maken met onzekerheden (kansen én risico's). Bij besluitvorming is veelal sprake van onvolledig inzicht in externe invloeden, zeker op langere termijn, en de consequenties hiervan. Risico's zijn onontkoombaar en een onlosmakelijk onderdeel van keuzes die we maken. We praten hier dus vooral over het ómgaan met deze onzekerheden.

Figuur 8.12 Strategische risico's

Nieuw vermeld in de tabel:
Traditioneel ligt de nadruk in ons risicobeeld vooral op de korte- en middellange termijn (operationele en financiële beheersing). Het risicoprofiel lijkt te verschuiven naar de langere termijn, met name op het gebied van uitvoeringskracht en financiële positie.

- De uitvoeringskracht van onze organisatie (het vermogen van de organisatie om een structureel grotere en complexere opgave te realiseren) vraagt meer dan het kwalitatief goed ingevuld krijgen van de eigen vacatures. Ook de schaarste aan aannemers, adviesbureaus, projectmanagers, technisch specialisten en omgevingsmanagers kan leiden tot vertraging, hogere kosten en risico's voor het realiseren van de groeiende waterveiligheid-, klimaat- en assetopgave. Analyse en besluitvorming vraagt daarbij een hoog volwassenheidsniveau op het gebied van digitalisering en (asset)informatievoorziening.
- Lange termijn financiële positie: uit twee aparte verkenningen komt naar voren dat de waterschappen op de langere termijn staan voor een grote (investerings-)opgave. Het beeld wat wordt geschetst is dat de opgave op deze lange termijn niet zal afnemen en dat deze serieuze effecten heeft op de financiële positie van de waterschappen. Ook wordt aangegeven dat de opgave per waterschap verschilt. Onzeker is wat de effecten van de opgaven voor ons waterschap zullen zijn.

Risico's in onze reguliere activiteiten (beheerste processen)
We hebben veel aandacht voor de beheersing van onze projecten en interne processen en we zijn alert op externe ontwikkelingen die ons, in positieve of negatieve zin, kunnen raken. De impact van de risico's kan financieel en/of van andere aard zijn (doelbereik, reputatie, …).

Figuur 8.13 Actuele tactisch/operationele risico's

Afgevoerd uit tabel t.o.v. vorig triaal:
- Toenemend aantal bevers; Dit is inmiddels niet zozeer een onzekerheid maar een probleem. Het onderwerp staat stevig op de agenda van Waterveiligheid en watersysteem, er wordt een handelingsperspectief uitgewerkt.
- Capaciteit en compensatie voor herstart van Via A15: Hoewel niet alle onzekerheden weg zijn hebben we onze inzichten in de gewenste capaciteit opgevoerd in onze P&C cyclus.

Nieuw vermeld in de tabel:
- Prijseffect van geopolitieke onrust. In de afgelopen jaren zijn meerdere momenten geweest waarop geopolitieke ontwikkelingen (oorlog Oekraïne, Midden-Oosten, handelsoorlogen, …) hun impact hadden op goederenstromen en prijzen. De waterschappen houden gezamenlijk de ontwikkelingen bij. Het (gezamenlijke) beeld vormt zich dat de geopolitieke onrust en daarmee de mogelijke impact op prijzen langer kan aanhouden. Dit komt boven op het prijsopdrijvend effect van schaarste op enkele specifieke gebieden (b.v. ICT).

Bijzondere onderwerpen:
- Weerbaarheid: de minister van I&W heeft per brief aangekondigd dat ons waterschap (net als de andere waterschappen) zal worden aangewezen als kritieke entiteit m.b.t. fysieke dreigingen in het kader van de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten. Dit gaat hand in hand met de Cyberbeveiligingswet die eveneens voor ons waterschap van toepassing is. Er is een strategienota in voorbereiding om richting te geven aan dit onderwerp. Deze nota bouwt voort op eerdere verkenningen voor ons waterschap. De afgelopen periode heeft bevestigd dat toenemende droogte ook aandacht verdient in ons dreigingsbeeld. Droogte heeft een direct effect op ons gebied, en ook indirect (b.v. goederenverkeer).

Weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen
De Waterschapswet verlangt van waterschappen dat zij inzicht hebben in hun risico's en hun middelen om de financiële impact hiervan af te kunnen dekken zodat de kerntaken ongestoord kunnen doorlopen. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie kan beschikken om financiële risico's die niet op enige andere manier zijn afgedekt (bijvoorbeeld via verzekeringen) op te kunnen vangen.
Bij ons waterschap wordt de weerstandscapaciteit gevormd door de algemene reserves. Andere opties zoals de post onvoorzien, bestemmingsreserves en het vermogen om in de toekomst meer belastingen te heffen worden in onze systematiek dus niet meegerekend in de weerstandscapaciteit. De gewenste weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van ons risicoprofiel. Hiertoe wordt een apart register met financiële restrisico's (dus na genomen beheersmaatregelen) bijgehouden.
Deze financiële risico's kunnen zowel tijdelijk als structureel van aard zijn. De gewenste weerstandscapaciteit voor de meerjarenraming 2026-2030 is weergegeven in onderstaand tabel.

bedragen in € 1.000

	Prognose Burap 2026-2	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
Weerstandscapaciteit 2026	**5.000**	**2.411**	**2.589**

Tabel 8.14 Weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen is een indicatie voor de mate waarin de organisatie wenst te beschikken over buffers om onverwachte financiële risico's op te vangen. Het wordt berekend als de ratio tussen beschikbare middelen en ingeschat financieel risico. Het is een "voorzichtigheidsfactor": als een organisatie kiest voor een hoog weerstandsvermogen worden meer middelen beschikbaar gehouden. In de literatuur wordt een ratio weerstandsvermogen tussen 1,0 en 1,4 als "voldoende" bestempeld. Voor de komende periode hanteert ons waterschap een weerstandsratio van 1,1.

Gevolgen invoering van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)
In 2013 is de wet Houdbare overheidsfinanciën aangenomen. Deze wet moet ervoor zorgen dat ons land gezonde overheidsfinanciën kent. Dat betekent dat de schulden van de totale Nederlandse overheid niet te hoog mogen worden en dat heeft ook effect op ons waterschap. Eind 2018 zijn er nieuwe afspraken gemaakt met de Unie van Waterschappen, Vereniging Nederlandse Gemeenten, provincies en het kabinet.

De EMU-tekortruimte voor deze decentrale overheden is vastgesteld op 0,5% van het Bruto Binnenlands Product. De 0,5% ruimte is nader verdeeld: 0,34% gemeenten, 0,10% provincies en 0,06% waterschappen. De Unie van Waterschappen heeft deze waarde voor de waterschappen verdeeld over de waterschappen. Voor het waterschap Rijn en IJssel geldt voor 2026 een indicatieve waarde van € 24,6 mln. aan EMU-tekortruimte. De waterschappen verwachten dat de 0,06% voldoende is om de noodzakelijke investeringen voor het uitvoeren van haar kerntaken te kunnen uitvoeren. Mocht dit onvoldoende blijken te zijn, dan mogen decentrale overheden in gesprek gaan met het kabinet. Er volgen dan vooralsnog geen sancties.

Bestemmingsreserves
Waterschap Rijn en IJssel kent één algemene reserve per taak en drie bestemmingsreserves (Innovatiefonds, Huisvesting en Duurzaam Financieel Beleid). Een deel van de algemene reserve is bestemd als minimaal benodigde weerstandscapaciteit. Ons waterschap hanteert voor de reserves de volgende uitgangspunten:
- Het waterschap is terughoudend bij het vormen van bestemmingsreserves.
- De inzet van het batig resultaat voor bestemming wordt na aanvulling van het weerstandsvermogen toegevoegd aan de bestemmingsreserve Duurzaam Financieel Beleid.

De volgende overzichten tonen het verloop van de vrij inzetbare en de bestemmingsreserves.

bedragen in € 1.000

	Prognose Burap 2026-2	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
Reserves per 01-01-2026	**15.661**	**6.345**	**9.316**
Geprognosticeerd resultaat 2026 Burap 2026-2	3.228	900	2.328
Reserves per 31-12-2026	**18.889**	**7.245**	**11.644**
Bestemmen reserve DFB	3.228	900	2.328
Bestemmen vrije reserve	0	0	0
Reserves per 31-12-2026	**15.661**	**6.345**	**9.316**
Minimaal benodigde weerstandcapaciteit	5.000	2.411	2.589
Vrij inzetbare reserves per 31-12-2026	**10.661**	**3.934**	**6.727**

Tabel 8.15 Vrij inzetbare reserves

bedragen in € 1.000

	Prognose Burap 2026-2	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
Stand BR Huisvesting per 01-01-2026	**5.700**	**3.023**	**2.677**
Stand BR DFB per 01-01-2026	**28.868**	**17.501**	**11.367**
Toevoeging / onttrekking BR Huisvesting	0	0	0
Toevoeging / onttrekking BR DFB	1.911	346	1.565
Stand BR Huisvesting per 31-12-2026	**5.700**	**3.023**	**2.677**
Stand BR DFB per 31-12-2026	**30.779**	**17.848**	**12.931**

Tabel 8.16 bestemmingsreserves

Voorzieningen
Voorzieningen hebben een lastenkarakter en worden getroffen voor toekomstige uitgaven waarvan de oorzaak zich nu voordoet of al heeft voorgedaan. De meest aansprekende situaties om voorzieningen te treffen zijn:
- Lasten voor volgende begrotingsjaren waarvan de oorsprong ligt in het lopende jaar of de jaren daarvoor.
- Toekomstige verplichtingen en verliezen per balansdatum, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.
- Risico's bij toekomstige verplichtingen en verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.

Het waterschap heeft een voorziening voor arbeidsgerelateerde verplichtingen. Deze voorziening is opgebouwd uit:
- Voorziening wachtgeld voormalig bestuurders. Dit betreft een werkloosheiduitkeringsregeling voor voormalige

bestuurders.
- Voorziening latente pensioenverplichtingen bestuurders. Dit betreft de voorziening voor de pensioenopbouw van huidige en voormalige bestuurders die de pensioengerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt.
- Voorziening pensioenverplichtingen bestuurders. Dit betreft de voorziening voor de pensioenopbouw van (voormalige) bestuurders die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt.
- Voorziening bovenwettelijke WW. Het waterschap is eigenrisicodrager voor de werkeloosheidswet.

Vanaf 1 januari 2028 gaan de pensioenen van politieke ambtsdragers over naar het nieuwe pensioenstelsel en wordt het overgedragen aan het ABP. De pensioenvoorziening is hierop aangepast en volgt de dekkingsgraad van het ABP. Hiermee zijn de financiële gevolgen ten tijde van deze overdracht naar verwachting beperkt.

Het verwachte verloop van de voorzieningen is als volgt:

bedragen in € 1.000

	Prognose Burap 2026-2	Watersys-teembeheer	Zuiverings-beheer
Voorzieningen per 01-01-2026	**4.368**	**1.991**	**2.377**
Verwachte vermeerdering / vermindering 2026	300	150	150
Voorzieningen per 31-12-2026	**4.668**	**2.141**	**2.527**

Tabel 8.17 Voorzieningen

8.5 WATERSCHAPSBELASTINGEN EN SEPARATE LOZERS

We zien een stijging van het aantal vervuilingseenheden (VE) Deze stijging zit met name bij de meetbedrijven waar een aantal grotere lozers meer afvalwater lozen door toegenomen productie. Hier tegenover staat een daling bij een paar grote separate lozers. Daarnaast wordt een gunstig resultaat verwacht bij de afloop van oude belastingjaren. Per saldo resulteert dit in een verwachte toename van de belastingopbrengsten voor de zuiveringsheffing van 1,1 mln.

Bij de watersysteemheffing stijgen de ramingen door een gunstigere ontwikkeling van de onderliggende WOZ-waarden. Daarnaast is op basis van gegevensanalyse van GBLT een correctie doorgevoerd op de verdeling van WOZ-waarden tussen woningen en niet-woningen. Bij de ingezetenen zien we een iets gematigdere groei van eerder was ingeschat. Per saldo levert dit een stijging van € 0,2mln. aan verwachte belastingopbrengsten op.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2
Zuiveringsheffing	**72.507**	**59.339**	**60.472**
Woonruimten	47.351	47.185	47.119
Bedrijven	25.156	12.154	13.353
Watersysteemheffing	**82.872**	**83.366**	**83.567**
Gebouwd woningen binnendijks	43.217	42.862	47.008
Gebouwd woningen buitendijks	31	32	36
Gebouwd niet-woningen binnendijks	4.737	5.597	1.623
Gebouwd niet-woningen buitendijks	5	6	3
Ongebouwd binnendijks	8.660	8.675	8.640
Ongebouwd buitendijks	45	45	45
Ongebouwd wegen binnendijks	771	771	773
Ongebouwd wegen buitendijks	1	1	1
Ingezetenen	24.721	24.677	24.626
Natuur	214	214	214
Directe lozers	469	486	598
Leges			0
Totaal heffingen	**155.379**	**142.705**	**144.039**
Separate lozers	**0**	**9.699**	**9.459**
Totaal Bel.opbrengst en Separate lozers	**155.379**	**152.404**	**153.498**

Tabel 8.18 Waterschapsbelastingen en separate lozers

De kwijtschelding en oninbaarheid liggen in lijn met de begroting. Daarom worden deze ramingen grotendeels gehandhaafd.

bedragen in € 1.000

	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2
Kwijtschelding	**2.182**	**2.130**	**2.090**

	Begroting 2026	Begroting 2026 bijg.	Prognose Burap 2026-2
Oninbaar	**466**	**457**	**460**

Tabel 8.19 Kwijtschelding en oninbaar

8.6 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

In de afgelopen periode zijn er geen incidentele baten en lasten.

8.7 VERBONDEN PARTIJEN

Door middel van verbonden partijen kunnen (beleids)voornemens van het waterschap tot uitvoering worden gebracht. In verband met bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en daarmee verband houdende mogelijke risico's wordt in de begroting een paragraaf worden opgenomen waarin aandacht wordt besteed aan de verbonden partijen (een rechtspersoon, waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft). Het waterschap heeft de volgende verbonden partijen: Gemeenschappelijk Belastingorganisatie Lococensus/Tricijn (GBLT), Het Waterschapshuis, Aqualysis, Euregio, Waterstromen B.V., Waterschap Rijn en IJssel energie Holding B.V., Waterschap Rijn en IJssel windenergie Duiven B.V., NWB-bank, Unie van Waterschappen, Muskusrattenbestrijding en Coöperatie Samenwerking Kaumera. Dit triaal hebben zich geen bijzonderheden op het gebied van governance of financiën voorgedaan bij onze verbonden partijen.

SUPPLEMENT 1 ZUIVERINGSRENDEMENTEN

Percentage voldoen aan de maatwerkvoorschriften

De mate waarin RWZI's aan de lozingseisen voldoen, wordt uitgedrukt in een percentage (formeel: het percentage waarin de RWZI's voldoen aan de lozingseisen). In de Begroting 2026 is aangegeven dat de RWZI's over het hele jaar gezien 98,5% moeten voldoen. De prognose op basis van het eerste triaal is dat er voor 100% wordt voldaan.

Rendement van fosfaat en stikstof over het gehele gebied

Bij het bepalen van het gebiedsrendement wordt bekeken hoeveel procent van de inkomende vervuiling door alle 13 zuiveringen - bij elkaar opgeteld - wordt verwijderd.
RWZI's worden gestuurd op individuele lozingseisen/voorschriften. Als alle zuiveringen aan die lozingseisen voldoen, dan verwijderen we automatisch zoveel stikstof en fosfaat, dat de gebiedsrendementen relatief hoog zijn. Het gebiedsrendement over de eerste twee trialen van 2026 komt voor stikstof uit op 89% en voor fosfaat op 90%.

PROGNOSE VOOR HET HELE JAAI

	Influent		**Toetsing**		
	Debiet (dagdebiet)	**Belasting** (CZV)	**% voldoen aan voorschriften**		
RWZI	[m3/d]	I.E. à 150 g TZV	Eerste triaal	Tweede triaal	Geheel 2026
Aalten	4.351	27.244	100	100	100
Dinxperlo	2.713	13.723	100	100	100
Etten	29.475	195.494	100	100	100
Haarlo	10.215	96.260	100	100	100
Holten	5.628	40.899	100	100	96
Lichtenvoorde	4.623	34.690	100	100	100
Nieuwgraaf	48.341	299.402	100	100	100
Olburgen	19.751	109.204	100	100	100
Ruurlo	1.841	14.378	100	100	100
Varsseveld	3.926	21.954	100	100	100
Wehl	1.550	9.197	100	100	100
Winterswijk	10.839	72.380	100	100	100
Zutphen	23.673	204.734	100	100	100
Totaal	**166.927**	**1.139.561**	**100**	**100**	**99,9**
Doelstelling begroting					**98,5**

Figuur Rendement fosfaat en stikstof

Bijzonderheden (overschrijding van de formele norm)

Alle RWZI hebben voldaan aan de formele lozingseisen.

Overige bijzonderheden

In februari is er een probleem geweest met het reinigen van de persleiding die het afvalwater van Friesland Campina Borculo en Lochem naar RWZI Zutphen transporteert. De leiding wordt periodiek schoongemaakt om aanslag aan de binnenkant te verwijderen. Dit wordt gedaan met een PIG die door de leiding wordt geduwd. Bij de schoonmaakactie is deze PIG vast komen te zitten op een plek waar de leiding circa 8 meter diep ligt. Gedurende enkele dagen kon het afvalwater niet door deze leiding worden getransporteerd en is een deel van afgevoerd via een persleiding naar Haarlo. Ook is afvalwater per as afgevoerd naar RWZI's. Er vindt onderzoek plaats naar de oorzaak en oplossingen voor het reinigen van deze persleiding.

Toetsing zomergemiddelden

Omdat fosfaat met name in de zomerperiode nadelig is voor oppervlaktewaterkwaliteit, wordt in de periode 1 april tot en met 31 augustus extra fosfaat verwijderd. In veel gevallen door hogere dosering van ijzerzouten. In bijgaande tabel zijn de resultaten van de zomer weergegeven.

	Zomernorm Fosfaat 1 april t/m 31 augustus	
RWZI	Waarde	Norm
Aalten	0,4	0,8
Dinxperlo	0,3	1,0
Etten	0,9	0,7
Haarlo	0,7	0,5
Holten	0,4	0,7
Lichtenvoorde	0,9	0,8
Nieuwgraaf	nvt	nvt
Olburgen	nvt	nvt
Ruurlo	0,5	0,8
Varsseveld	0,4	0,8
Wehl	0,2	0,5
Winterswijk	0,2	0,5
Zutphen	nvt	nvt

Op 3 installaties na voldoen alle 10 installaties aan de strenge zomernorm. Haarlo en Etten en Lichtenvoorde overschrijden deze norm.
In Haarlo wordt door enkele bedrijven veel fosfaat aangeleverd. In samenwerking met de omgevingsdienst (verantwoordelijk voor de handhaving) worden deze bedrijven aangesproken, maar er is wel sprake van een capaciteitsvraagstuk, waardoor dit onvoldoende aandacht krijgt om te kunnen voldoen aan de zomernorm. Er is geen relatie met de calamiteit van de PIG dit voorjaar.

RWZI Etten verwijdert fosfaat biologisch, dus zonder gebruik te maken van ijzerzouten. Voorwaarde is dat er voldoende substraat aangeleverd wordt. Doordat grote hoeveelheden substraat uit het afvalwater van de Papierfabriek wordt benut om er biogas van te maken (Waterstromen Etten) is er minder substraat beschikbaar. Daarbij komt dat door de droge zomer, substraat in het rioolstelsel ophoopt. Door deze twee effecten lukt het Etten net niet om aan de zomernorm te voldoen. Deze vraagstukken zijn meegenomen met de op handen zijnde aanpassingen/investeringen.

SUPPLEMENT 2 STRATEGISCHE GRONDPOT

In het algemeen bestuur van 10 maart 2026 is de stand van zaken in de grondpot gedeeld en besloten over een aantal aanpassingen. Daarbij is het verzoek gedaan vaker geïnformeerd te worden over de grondpot. In de bestuursrapportages gaan we het overzicht delen en de laatste wijzigingen toelichten. Hieronder de laatste stand van zaken.

Grondpot nummer	Besluit	Omschrijving	Oppervlakte (hectare)	Totaal realisatiekosten (€)	Projectgebied	Toelichting
3230	DH 21-10-2014	Grond BBL Hackfort Suideras	2.50.10	147.402,02	LGZ Baakse Beek	Gronden in 2018 aangekocht van provincie Gelderland. Gronden worden conform afspraken begin 2027 geleverd aan Suideras voor boekwaarde.
3232	DH 06-11-2018	Grond langs Heksenlaak Barchem	5.37.60	164.698,94	Heksenlaak	Resterende percelen na project Heksenlaak. Percelen worden zeer waarschijnlijk in 2027 worden verkocht.
3245	DH 25-02-2020	Drie percelen nabij Berkel traject Lochem-Almen	3.72.31	242.650,44	Berkel Lochem-Almen	Behoefte aan strategische positie t.o.v. aanliggend eigenaar is .
3246	DH 10-03-2020	Vijf percelen nabij Berkel	5.34.40	380.018,23	Berkel Borculo-Lochem	Strategische percelen Respelhoek behouden voor KRW plannen 2028-2033.
3247	DT 28-07-2020	Percelen Willinkbeek W'wijk	0.92.00	55.135,47	Achterhoeks plateau	Behouden voor opgaven KRW 2028-2033, relatie met mogelijk initiatief naastgelegen camping.
3250	DH 03-08-2021	Percelen langs Grote Beek	5.14.40	391.087,49	Grote Beek	Strategische percelen, deels geschikt voor inrichting KRW Grote Beek.
3252	DH 01-02-2022	Respelhoek Geesteren	2.56.30	190.110,70	Berkel Borculo-Lochem	Strategische percelen Respelhoek behouden voor KRW bypass plannen 2028-2033.
3253	DH 24-10-2023	Grond langs Groenlose Slinge Groenlo	1.24.00	149.606,67	Achterhoeks plateau	Voorlopig aanhouden, ontwikkelingen gemeente afwachten, na 2030 vervreemden.
3254	DH 30-01-2024	Grond 't Klooster Hengelo	5.13.00	338.054,53	t Klooster Hengelo	Strategische grond 't Klooster, behouden.
3255	DH 13-02-2024	Vijf percelen Vorden	9.43.95	732.008,81	LGZ Baakse Beek	Ruilpercelen voor LGZ Baakse Beek, behouden t/m 2033.
3256	DH 04-06-2024	Twee percelen nabij Boven-Slinge	3.96.15	296.872,63	Achterhoeks plateau	Worden verkocht in ruiling tbv KRW Groenlose Slinge.
3257	DH 02-12-2025	Ganzensteeg Vorden	4.53.10	402.782,26	LGZ Baakse Beek	In te zetten voor zowel systeemherstel als ruilgrond.
3259	DH 16-12-2025	Scholtemaatweg Ratum	3.19.00	281.521,98	Achterhoeks plateau	In te zetten als ruilgrond.
3260	AB 10-03-2026	Berenpas Vorden	20.77.55	1.932.534,05	LGZ Baakse Beek	Grotendeels in te zetten als ruilgrond en deels voor systeemherstel.
3261	DH 24-02-2026	Bakerwaard Baak	5.99.35	430.238,92	HWBP DEZ	Strategisch perceel, ruilgrond of natuurcompensatie.
			86.95.61	**6.134.723,14**		

Nieuwe aankopen

Sinds 10 maart 2026 zijn er geen nieuwe aankopen vanuit de grondpot gedaan. Er is wel positief besloten over een tweetal nieuwe aankopen vanuit de grondpot, maar daar heeft de aktepassering nog niet van plaatsgevonden. In totaal moeten er daardoor nog 3 aankopen aan de grondpot toegevoegd worden met een totale omvang van € 1,6 mln.

Uitgaande transacties

Er is 1 perceel uit de grondpot gegaan. Dit betreft een perceel nabij de AaStrang met een waarde van € 54.000. Deze is op het grondkostenkrediet van de Samenwerkingsovereenkomst met de provincie Gelderland geactiveerd en gedeclareerd binnen de bestaande subsidieafspraken met € 41.000 aan subsidie inkomsten.